

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Sociální aspekty gamblerství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Anna Lunerová

Vypracovala:

Alena Hejmalíčková

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Sociální aspekty gamblerství“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 26. 3. 2009

.....

Alena Hejmalíčková

Poděkování

Děkuji paní PaedDr. Anně Lunerové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi a celé rodině za morální podporu a pomoc při zpracování mé bakalářské práce, které si nesmírně vážím.

Alena Hejmalíčková

OBSAH

Úvod	5
1 HISTORIE A SOUČASNOST	7
1.1 Historie hazardních her	7
1.2 Co je gambling	9
1.3 Druhy hazardních her	11
1.4 Výherní hrací přístroje a videoloterijní terminály	14
1.5 Hazard jako byznys	17
2 LEGISLATIVA	21
2.1 Platná legislativa	21
2.2 Postoj státu k rozvoji gamblerství	23
2.3 Postoj obcí k rozvoji gamblerství	26
3 PROBLEMATIKA HERNÍHO PRŮMYSLU V JINÝCH ZEMÍCH	29
4 GAMBLER	31
4.1 Vznik a důvod závislosti	31
4.2 Důsledky závislosti	35
4.3 Sociální aspekty závislosti	36
4.4 Prevence a možnosti řešení	38
5 EMPIRICKÝ PRŮZKUM	42
5.1 Cíl a dotazníkové otázky	42
5.2 Průběh dotazníkového šetření	42
5.3 Vyhodnocení dat	43
Závěr	46
Resumé	47
Anotace	49
Seznam použité literatury	50
Seznam příloh	52

Úvod

Pro svou práci jsem zvolila téma gamblerství, protože se s ním ve své praxi setkávám a vnímám negativa, která jej provází. Následky, které s sebou přináší, jsou pro společnost alarmující a nemohou nás nechat nečinnými. Proto jsem se rozhodla tomuto tématu věnovat v širších souvislostech.

Cílem mé bakalářské práce je nastínit problematiku hazardu obecně. Popsat vznik a rozvoj gamblerství v České republice, vznik gamblerství jako patologickou závislost s následnými důsledky a sociálními aspekty této závislosti. Budu věnovat pozornost vzniku závislosti a vzniku patologického hráčství, jeho patologickým stádiím a obecně procesu formujícího osobnost gamblera. Zaměřím se na okolnosti, které vytvářejí příznivé prostředí pro vznik závislosti.

Rozmach gamblerství nebo-li hráčství je jedním z velmi negativních jevů, který v současné době doprovází rozvoj naší společnosti. Pokud chceme objevit začátky hráčství, musíme jít hluboko do historie. Již tehdy mělo své zastoupení mezi všemi sociálními skupinami, tak jako v současné době a bylo různými způsoby potlačováno. V České republice nastal rozmach hazardního průmyslu po roce 1989, kdy se k nám dostaly zcela nové hry, které si brzy našly své hráče. Bohužel z některých hráčů se postupem času stávají hráči patologičtí. Rozmach hazardních her neustále stoupá a podnikat v hazardních hrách je velice výnosný byznys. To vše mne vede k tomu, abych se zajímala o současnou legislativu, neboť zákon o loteriích je podle mého názoru velice benevolentní a po splnění zákonem daných podmínek je podnikání v tomto oboru snadné. Budu se zajímat také o to, jakou úlohu zde sehrává stát, jaký postoj k zákonu o loteriích a k jeho novelizaci stát zaujímá a rovněž se zajímám, jak přistupují k tomuto problému představitelé obcí a měst.

Pokusím se zhodnotit, jaký je vliv současné legislativy na neustálý rozvoj hazardu s přímým dopadem na rozvoj gamblerství, zjistit, jaké stanovisko k tomuto problému dnes zaujímá stát, jaké postavení v hazardním průmyslu sehrávají obce, co mohou nebo nemohou dělat a dále jakým způsobem mohou obce tomuto negativnímu jevu čelit. Budu se snažit najít důvody, které vedou k neustálému nárůstu počtu heren s výherními hracími přístroji a s videoloterijními terminály a objasnit důvody zvyšujícího se počtu lidí se závislostí na těchto přístrojích. Nalézt a popsat důsledky, které s touto

patologickou závislostí souvisejí. Pokusím se zformulovat možnosti prevence z mého pohledu a nalézt odpověď na otázku: „ Jakým způsobem nebo jakými prostředky by bylo možno tuto neutěšenou situaci zlepšit?“

Pro srovnání, jak k této problematice přistupují v jiných zemích, uvedu několik zahraničních poznatků o hazardním průmyslu, které by pro nás měly být inspirující.

V praktické části se zaměřím na empirický průzkum, který provedu formou dotazníku mezi hráči v náhodně vybraných hernách. Cílem mého průzkumu je zjistit věkové rozvrstvení gamblerů, jejich sociální úroveň a jejich stupeň závislosti, abych si potvrdila poznatky, ke kterým jsem dospěla v průběhu studia při přípravě a psaní bakalářské práce.

1. HISTORIE A SOUČASNOST

První oddíl obsahuje stručnou zmínku o historii hazardních her. V dalších oddílech první kapitoly je podrobněji rozebrána současnost. Odpovím na otázku co je to gambling a další pojmy s gamblingem spojené. Dále popisují nejvíce známé druhy hazardních her a ty, které jsou v současné době v naší společnosti nejvíce rozšířené. Dále se podrobněji rozepisují o výherních hracích přístrojích a o hazardu, jako velice výnosném byznysu.

1.1 Historie hazardních her

Hráčství je staré jako lidstvo samo. Je obecně známo, že gamblersství mělo své zastoupení mezi všemi sociálními skupinami. Mnoho dnešních hazardních her si bere inspiraci právě z historie. První zmínky sahají až do doby 3 tisíce let před Kristem a můžeme se s nimi seznámit například v Regionálním muzeu a galerii - muzeu her v Jičíně. Jednou z velmi starých deskových her jsou vrhcáby. Předpokládá se, že byly hrány ve starém Egyptě nebo Indii a odtud se pak prostřednictvím Feničanů dostaly do antického středomoří. V Egyptě tato hra byla známa pod názvem *Senet*. Koncem 6. století se objevuje v antickém Římě pod názvem *Tabula*. Hra se z Říma během času s různými názvy a obměnami rozšířila do celého světa. Můžeme ji najít ve středověké Číně, Japonsku, Anglii, Řecku, Francii, Německu a u nás, kde se hrála pod jménem *vrhcáby*. Vrhcáby patřily v oblasti střední Evropy v 15. a 16. století dokonce k nejoblíbenějším hrám a byly hrány zejména ve své hazardní podobě. První doklad o hře v Čechách nacházíme v rukopisu *Liber depictus* z poloviny 14. století. Hazardní hry, jejichž příkladem jsou právě vrhcáby, byly pro společnost velkým problémem. Jedinci často prohráli celý majetek a nemohli tak vrchnosti odvádět povinné dávky. Nejčastěji byly hrány v krčmách a hostincích a pravidelně končily bitkami a hádkami. To všechno nemohlo vést k ničemu jinému, než k zákazu hazardních her, který byl samozřejmě obcházen a porušován. Často se navíc nevztahoval na vrchnost nebo vrchností nebyl dodržován, což dokazují jak písemné prameny, tak inventáře mnoha zámků a hradů, kde dnes můžeme vidět hrací desky a soubory her, které jsou

dokladem oblíbenosti her mezi šlechtou. Až do konce 19. století byly vrhcáby u nás velmi rozšířené.

Další oblíbenou hazardní hrou byly karty. V různých encyklopediích nalezneme také záznamy o tom, že v historických pramenech se objevila řada teorií, kde karty vznikly. V některých pramenech je původ karet připisován antickému filozofovi Chilonovi, který karetní hru považoval za prostředek, který je dobrý k tomu, aby chudina zapoměla na svou bídu. Jiná legenda praví, že vznikly při obléhání Tróje. První podložená zmínka o hraní karet pochází z Číny. V Evropě se za nejstarší zmínku o kartách považuje varování dominikánského řeholníka v Basileji před svody hříšné karetní hry z roku 1377. Francie si v tomto směru připsala prvenství ve vynálezu hracích karet v roce 1387. První balíčky karet se začaly tisknout zásluhou Johannese Gutenberga, vynálezce knihtisku v polovině 15. století. Napoleon se věnoval hře zvané *vingt et un*, která je dnes známá jako *blackjack*. V českých zemích karty dosáhly rozmahu po husitské revoluci. Na konci 15. století jsou karty rozšířeny ve všech vrstvách obyvatelstva. Hazardní hra kostky je známa ze 17. století a je spojena se jménem vlámského renesančního hazardního hráče Chevaliera de Mere, který se snažil matematicky vypočítat pravděpodobnost své výhry. Situaci v 19. století zachytil ruský spisovatel Fjodor Michailovič Dostojevskij, který měl sám problém s hazardním hraním. Ve svém románu *Hráč* popisuje, jak hráčství ovlivňuje hráče, jeho psychiku. Spojuje zde hazardní hráčství s představou rychlého zbohatnutí, popisuje efekt sázení peněz s vidinou získat víc. Na konci svého románu dochází k závěru, že hodně Rusů má náchyllost ke hráčství. Traduje se, že spojení mezi Rusy a hráčstvím stálo na začátku legendy o ruské ruletě.

Jak nám poznatky z historie ukazují, hazardní hry byly, jsou a budou.

1.2 Co je gambling

Gambling - česky je toto slovo překládáno jako hráčství, i když podle slovníku znamená karban. U nás slovo hráčství již zdomácnělo a stalo se z něho běžně používaný výraz. Někdy se používá slovo gamblerství. Hráčství, jak uvádí mezinárodní encyklopedie, má rovněž svoji specifickou ekonomickou definici,¹ která ve volném překladu zní: „Hráčství je vydělávání peněz nebo něčeho s materiální hodnotou na základě nejistého výsledku událostí s primárním záměrem vyhrát víc. Typické je, že se vše odehrává v krátkém časovém intervalu“.

Gambl tedy znamená hazardní hru nebo riskantní podnik. **Gambler** je pak hráč, většinou se pod tímto pojmem myslí hazardní hráč. Pro hazardní hru je typické, že hráč má možnost zakoupit si výhru, a proto každou hru, při které lze takto získat finanční výhru, lze označit jako hazardní. Společné pro všechny hazardní hry je kredit, finanční vklad v určité hodnotě, který hráč musí do hry vložit, aby se jí mohl zúčastnit. Tento vklad se během hry rozděluje mezi hráče a provozovatele hry v závislosti na náhodě a způsobu hry. Faktický výsledek hazardní hry závisí tedy na náhodě či na šťastné souhře okolností. Pravidlem je, že zisk ze hry je na straně provozovatele. Hráč v dlouhodobém horizontu je ve ztrátě. Neatraktivnějším prvkem hazardních her je možnost rychlého zisku a také adrenalin z rizika hry. Jednou z typických lidských vlastností je touha po rychlém, pokud možno bezpracném zisku a lákavá nabídka hazardních her je rozmanitá. Hazardní hráčství a různé typy sázení je třeba odlišit od patologického hráčství. Hazardní hráči jsou schopni svoji hru kontrolovat, jejich hlavním motivem je výhra. V širším významu znamená **to gamble** podstoupit určité riziko ve snaze něčeho dosáhnout. Pravděpodobnost neúspěchu je přitom daleko vyšší, než naděje na úspěch a výhru.

Americký gambling znamená převážně vhazování mincí do hracích automatů. Pokud hazardní hráč přestane mít kontrolu nad svou hrou, jedná se již o patologické hráčství, které je definováno v rámci mezinárodní klasifikace nemocí, jako porucha

¹ <http://www.en.wikipedia.org/wiki/Gambling>

spočívající v častých opakovaných epizodách hráčství, které dominují v životě jedince na úkor sociálních, materiálních, rodinných, pracovních, společenských hodnot a závazků. Patologické hráčství je porucha chování, kdy se potěšení ze hry časem mění v neovladatelnou vášeň. Hráč preferuje vlastní zážitky spojené s výhrou nebo ztrátou. Přestává vnímat své okolí. Lidé trpící touto poruchou mohou riskovat své zaměstnání, velmi se zadlužit a lhát nebo porušovat zákon, aby získali peníze nebo unikli placení dluhů. Toto zaujetí vlastní hrou a puzení se často zvyšuje v dobách, kdy je život stresující. Opakující se hráčství vzrůstá i přes nepříznivé sociální důsledky jako je zchudnutí, narušené rodinné vztahy a rozkol osobního života. Gambler, jako patologický hráč, je hráč, který pocituje velmi silné puzení ke hře, které lze těžko ovládnout. Nutkání často doprovází myšlenky s představami hraní. Jeho motivem je hra. Se slovem gambling je spojeno i další slovo, a to je **carving**. Český překlad tohoto slova je velmi silná touha. Ještě lépe je vystihují termíny „bažení“ nebo „dychtění“.

U nás se diagnóza patologického hráčství oficiálně používá od 1.1.1994 (F63.0). Závislost hraní na hracích výherních přístrojích a jiných podobných zařízeních patří mezi tzv. návykové a impulsivní poruchy, které jsou charakterizovány třemi základními znaky:

- neschopnost odolat pokušení, odolat hře a přestat s hrou, i když dotyčný ví, že jeho jednání je nežádoucí,
- napětí, které dotyčný cítí, než začne hrát,
- pocit uspokojení, když hraje.

Mezi další znaky patří například: hraní jako způsob útěku od problémů, lhaní členům rodiny, páchání nelegálních činů jako padělání, podvody, zpronevěra.²

Patologické hráčství je sledovanou diagnózou v rámci drogové epidemiologické studie státu. Hygienická služba pravidelně sleduje incidenci nových pacientů ve čtvrtletní periodě a sleduje také počty evidovaných pro tuto diagnózu v rámci léčebné péče. Postupně se gambling dostal na druhou pozici nejčastěji frekventované drogy, hned za amfetaminem. Dala by se použít nadsázka o „zlidovění“ hráčství v naší

² Šerý, O. Patologické hráčství, Psychiatrie pro praxi, 2001, s. 161

populaci.³ Gambling zařadila Americká psychiatrická asociace do klasifikaci nemocí v roce 1980.

1.3 Druhy hazardních her

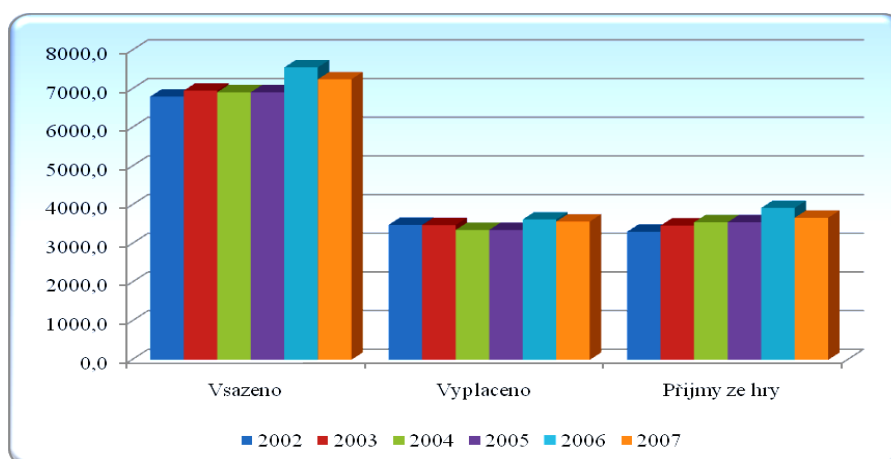
Definice, co je loterie a jiná podobná hra, je uvedena v zákoně o loteriích a jiných podobných hrách⁴ a rozumí se tím hra, jíž se účastní dobrovolně každá fyzická osoba, která zaplatí vklad (sázku), jehož návratnost se účastníkovi nezaručuje. O výhře nebo prohře rozhoduje náhoda nebo předem neznámá okolnost uvedená provozovatelem v předem stanovených herních podmínkách. Nezáleží přitom na skutečnosti provádí-li se hra pomocí mechanických, elektromechanických, elektronických nebo obdobných zařízení. Okolnost, jež určuje výhru nesmí být nikomu předem známa a musí být takového druhu, aby nemohla být provozovatelem nebo sázejícím ovlivněna. Loteriemi a jinými podobnými hrami jsou zejména peněžité, nebo věcné loterie, tomboly, číselné loterie, okamžité loterie, sázkové hry provozované pomocí elektroniky nebo elektromechanicky řízených výherních hracích přístrojů, sázkové hry, při nichž je výhra podmíněna uhodnutím sportovních výsledků nebo pořadí ve sportovních soutěžích, závodech nebo uhodnutím jiných událostí veřejného zájmu, sázkové hry provozované pomocí zvláštního druhu žetonů, sázkové hry provozované v kasinech, loterie a jiné hry provozované po telefonu a dostihové sázky. Předmětem výhry mohou být u peněžitých, číselných, okamžitých loterií a sázkových her výhradně peníze, pokud ministerstvo financí nepovolí výjimku a u věcných loterií a tombol věci movité. Vyhrát, nebo ve většině případů peníze prohrát, lze tedy nejrozličnějším způsobem. Stačí se jen porozhlédnout a vybrat si ze široké nabídky.

Jako první uvádím loterii, neboť ta v České republice existuje již řadu let. Loterie lze rozdělit do dvou základních typů. Aktivní loterie je taková, při níž si hráč volí podle svého uvážení pevně daný počet čísel, které jsou pak taženy z pevně daného počtu čísel v osudí. Tipování se obvykle provádí pomocí tipovacího formuláře, na kterém hráč čísla

³ Chvíla, L. Patologické hráčství-závislost na virtuální droze, s.20-22

⁴ Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách

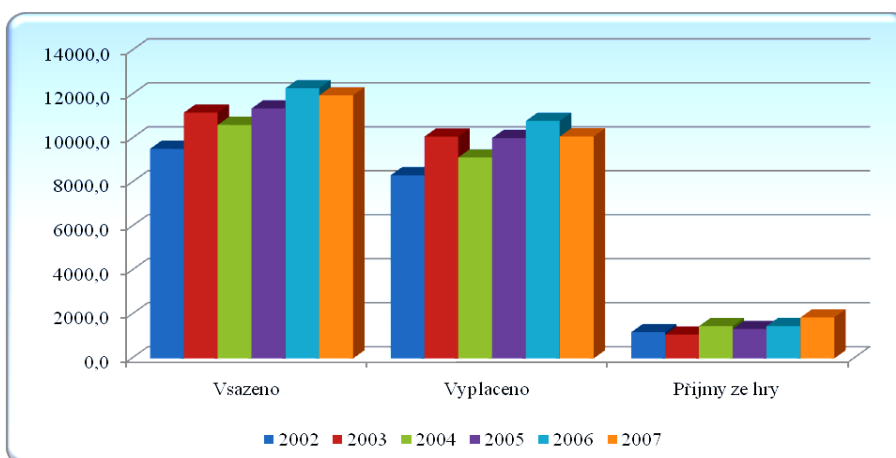
zakřížkuje. V České republice je to například Sportka, Keno, Šťastných deset. Pravděpodobnost výhry je přibližně 1 ku 14 milionům. I když tato skutečnost je všeobecně známa, spousta lidí každý týden, buď pravidelně, nebo jen občas, zkouší své štěstí a sází s vidinou výhry, samozřejmě s vidinou výhry nejvyšší. Pasivní loterie je taková, že si hráč koupí los, na kterém je vytištěné číslo. Losování probíhá dle předem určeného klíče. V pasivní loterii je výše výhry stanovena předem. Na obrázku č. 1 je znázorněn přehled výsledků loterií a jiných podobných her za období let 2002 až 2007, kolik peněz bylo vsazeno, vyplaceno a příjmy provozovatelů v milionech Kč.

Obrázek č. 1 Vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "loterie" - v milionech Kč

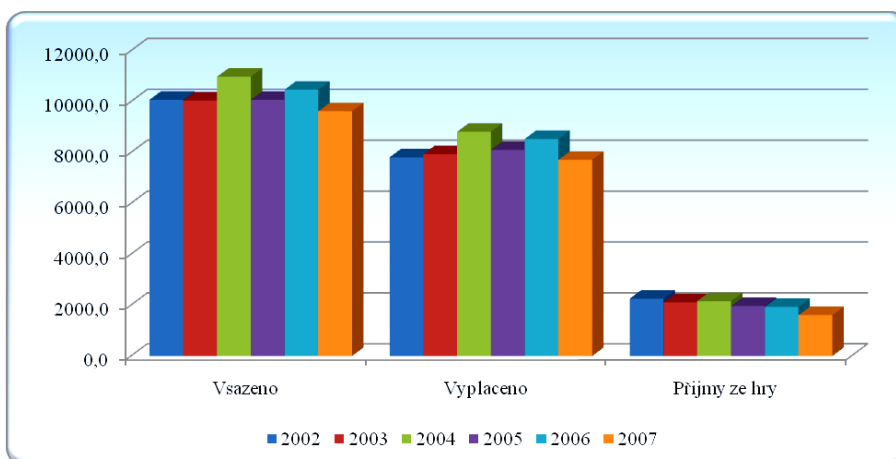
Další poměrně rozšířené jsou sázkové hry známé jako Sazka nebo Tipsport. Jedná se o sázkové hry, při nichž je hra podmíněna uhodnutím sportovních výsledků na pořadí ve sportovních soutěžích, závodech a výše výhry je závislá na poměru počtu výherců k celkové výši vkladů (sázek) a předem stanoveného podílu výher. Kromě sportovních utkání se v poslední době sází i na různé politické či společenské události. Dále existují sázkové hry, při nichž je výhra podmíněna uhodnutím pořadí ve výkonnostních zkouškách koní dostihovým plemen, tzv. dostihové sázky. Princip kurzového sázení spočívá v odhadování výsledku. Výhra je podmíněna složením finančního vkladu tzv. sázkou. Pořadatel sázky zvažuje pravděpodobnost jednotlivých možných výsledků a na ně vypisuje určitý kurz. Kurzy jsou stanovovány na základě pravděpodobnosti, že nastanou. Čím více je pravděpodobné, že konkrétní výsledek nastane, tím nižší je kurz na něj vypsáný, a tím i případná výhra je nižší. Pokud sázkař výsledek odhadne správně, získává vsazenou částku násobenou kurzem, který pořadatel vypsál k danému výsledku. V případě špatného odhadu sázkař vsazené peníze prohraje. Tyto prohrané peníze se stávají výdělkem pořadatele. Cílem pořadatele je, aby vložené sázky od

sázkařů, kteří sázku prohráli, přinejmenším pokryly výhry, které se vyplácejí výhercům. Ale v první řadě jim samozřejmě jde o co největší zisk.

Obrázek č. 2 Vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "kurzové sázky" - v milionech Kč

V kasinech, která se u nás po roce 1989 otevřela, se s oblibou, kromě jiných her, hrají karetní hry, např. black jack a poker. Nejsou založeny pouze na náhodě, ale vyžadují od hráčů určité znalosti a schopnosti. V poslední době začali úředníci na ministerstvu financí uvažovat o tom, že poker umožní hrát i mimo kasina, v tzv. pokerových klubech. Zastánci této hry tvrdí a přesvědčují ostatní, že tato hra není hazardní, ale že je to sport. Podle mého názoru, pokud se hraje hra o peníze, jedná se vždy o hazard. Jinou oblíbenou hrou v kasinech je ruleta. Z dalších her jsou známy kostky a samozřejmě výherní hrací přístroje, u kterých je nejvyšší vsazená částka na jednu hru 50,- Kč. Nejvyšší výhra z jedné hry činí 50.000,- Kč a pokud jsou propojeny se zařízením, které umožňuje kumulovanou výhru, tato výhra pak může činit až 100.000,- Kč. Nejvyšší hodinová prohra je 10.000,- Kč.

Graf č. 3 - Vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "kasino" - v milionech Kč

Ruleta se nehraje jen s krupiérem v kasinech, ale i v hernách. V hernách se hraje elektromechanická nebo elektronická ruleta. Jde o technické zařízení, které není v zákoně č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách uvedené, a proto je povoleno na základě zvláštního ustanovení § 50 zákona o loteriích, které dává možnost ministerstvu financí povolit nové loterie a jiné podobné hry. Kostky jsou další hrou hranou v kasinech a hrají se buď s krupiérem, nebo mohou být ve formě elektronické hry. Tato hra je rovněž povolena na základě již zmiňovaného ustanovení § 50, a to jako technické zařízení. Ve své práci se ještě krátce zmíním o sázení přes internet, které bylo do prosince roku 2008 v České republice nelegální. Dne 17.12.2008 současný ministr financí řekl definitivní ano sázkám na internetu.⁵ Stát tak vyřešil dlouholetou situaci, kdy internetové sázení v Česku nabízely pouze zahraniční společnosti. Díky podpisu ministra financí nabízí 5 českých sázkových kanceláří od 5.1.2009 sázení na síti a opět na základě ustanovení § 50 jako novou hru. Je zcela zřejmé, že sázkové společnosti s podpisem počítaly, protože skoro současně se objevily v médiích reklamy, které nás všechny ostatní vybízejí k sázení. Jednou z podmínek povolení on-line hazardu je registrace na pobočkách, kde sázející předloží svůj průkaz totožnosti, aby byla zajištěna ochrana nezletilých. Zabezpečení je to jistě dobré, ale už nikdo nezaručí, že některý dospělý dobrovolně nenechá na svoji registraci sázet nezletilého. Jak uvedl tiskový mluvčí Tipsportu Lubomír Ježek, jen během prvního týdnu se registrovalo na jejich pobočkách několik tisíc hráčů⁶. Bude zajímavé po roce sledovat zveřejněné statistiky, kolik peněz se při sázení po internetu protočilo.

1.4 Výherní hrací přístroje a videoloterijní terminály

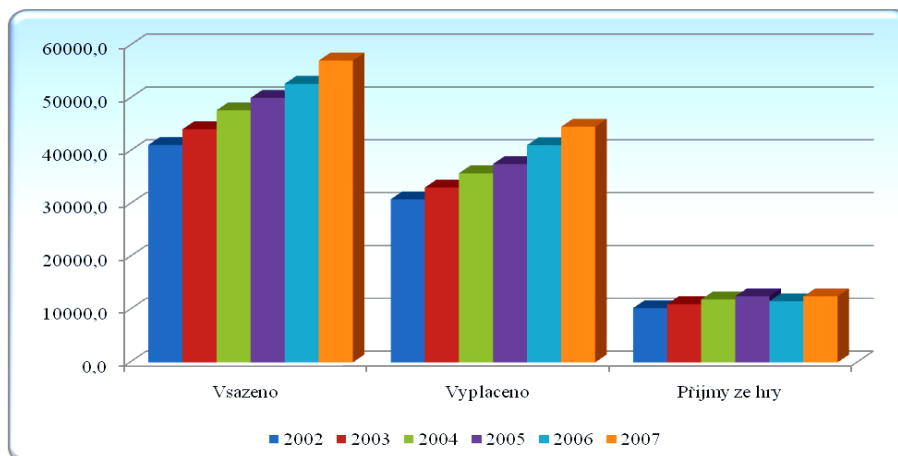
Výherní hrací přístroje a videoloterijní terminály jsem se rozhodla popsat zvlášť. Oblast provozování výherních hracích přístrojů je nejrozšířenější a občanům nejpřístupnější forma hazardní hry. Dle zákona o loteriích a jiných podobných hrách se výherním hracím přístrojem rozumí kompaktní, funkčně nedělitelné a programově

⁵ <http://www.ekonomika.ihned.cz/c1-31775110-kalousek-povolil-internetove-sazeni>

⁶ <http://www.lupa.cz/tiskove-zpravy/cesi-sazi-na-siti-prvni-tyden/>

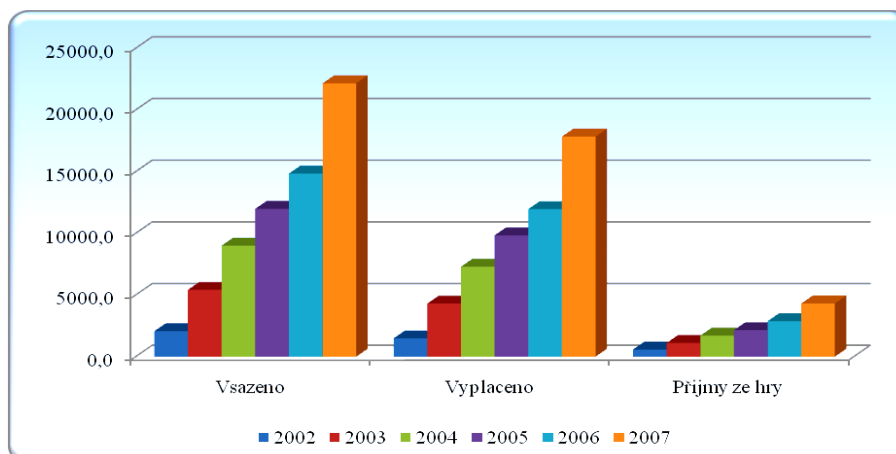
řízené technické zařízení. Nejvyšší vsazená částka na jednu hru je 2,- Kč nebo 5,- Kč. Nejvyšší výhra je 300,- Kč nebo 750,- Kč, nejvyšší hodinová prohra je 1 000,- Kč nebo 2 000,- Kč. Výherní hrací přístroje umístěné v hernách mohou být navzájem propojené se zařízením, které umožňuje kumulovanou výhru tzv. jackpot. Tato kumulovaná výhra může činit nejvýše 10 000,- Kč. Pro každý výherní hrací přístroj nebo-li VHP, se vydává osvědčení o provozuschopnosti. Tato osvědčení vydává pověřená autorizovaná osoba. V současné době jsou v České republice dvě organizace, které mají od státu pověření, Elektrozkušební ústav v Praze a Institut pro testování ve Zlíně. Hra na výherních hracích přístrojích je v podstatě velice jednoduchá. Do mincovníku hráč vhodí peníze, zmáčkne start a hraje. I když jsou různé modely VHP, každý má naprogramováno několik dalších her a jejich kombinace, princip hraní je v podstatě stejný a jednoduchý. Spočívá v tom, že hráč vyhrává, když se mu na displeji objeví stejné symboly (citróny, hrušky, čísla, karty apod.). Novější VHP mají kromě mincovníku samozřejmě i akceptor bankovek. Ze strany provozovatelů je to vylepšení, neboť hráč se už nemusí „unavovat“ házením drobných mincí, ale může rovnou vložit papírové bankovky. K tomuto tzv. vylepšení se nabízí otázka, zda si dokáže hráč, který vložil papírovou bankovku zahrát jednu hru, která stojí 2,- Kč nebo 5,- Kč a odejít. Myslím si, že náhodný hráč ano, ale gambler to asi nedokáže. Náhodný hráč si logicky bankovku rozmění a hodí minci, gambler tam vsune bankovku, protože už dopředu ví, že nebude hrát jen jednu hru. Sedí u automatu a hraje tak dlouho, dokud neprohraje všechny vložené peníze. A to je hlavní účel změny. V současné době existují takové přístroje, do kterých se vkládají kreditní karty. Hráče samozřejmě nejvíce zajímají hry s možností vyšších sázek a vyšších výher. Počet výherních automatů roste díky zvyšujícímu se příjmu obyvatel a díky stále rostoucímu zájmu o hraní. Nejvíce je to patrné ve velkých městech. Dle zveřejněných informací ministerstva financí jsou herny s výherními přístroji ve 3 052 městech a obcích České republiky. Povolení provozovat tyto přístroje má zhruba celkem 450 subjektů. Celkem bylo v roce 2007 provozováno 60 841 ks VHP, z toho v kasinech 3 511 přístrojů.⁷ Objem sázek v roce 2007 dosáhl 57 165 mil. Kč, což je o 8,3 % více než v roce předcházejícím. Navýšení sázek je ovlivněno nárůstem celkového počtu provozovaných VHP a vzrůstem počtu VHP provozovaných v kasinech s možností vyšších vsazených částek.

⁷ <http://www.mfcr.cz>

Obrázek č. 4 - Vsazeno, vyplaceno a příjmy provozovatelů ze hry "VHP" - v milionech Kč

Videoloterijní terminály nebo-li interaktivní loterijní systém, je důmyslnější, podle provozovatelů v současné době nejpokrokovější, hazardní herní systém na našem trhu a představuje novou generaci hazardních her. A opět jsou povoleny na již zmiňované ustanovení § 50. Jednotlivá zařízení, která jsou podobná výherním hracím přístrojům, jsou umístěna v různých hernách a jsou navzájem propojena do centrálního systému, který řídí průběh hry. Lze na nich hrát množství her od rulety a pokeru až po střelbu penalt nebo koňské dostihy. Reklama ze strany provozovatelů láká hráče na obrovské výhry, které jsou až v řádu milionů korun. Bohužel ale už neříká, že prohry na těchto zařízeních jsou rovněž obrovské. Neexistuje u nich totiž maximální výše prohry. Před čtyřmi roky bylo videoloterijních terminálů 12, vloni již 13 400. Společně s automatickými ruletami se v nich loni prosázelo přes 22 miliard korun, před 5 lety to byly pouze 2 miliardy. Ze zveřejněných údajů ministerstva financí vyplývá, že videoloterijních terminálů za poslední dva a půl roku přibylo nejvíce v Praze a v Brně. V Brně jich je povolených již 2 300 a stále přibývají nové. Velký počet těchto herních zařízení je v příhraničních obcích, které jsou lákavé pro cizince, protože v naší zemi hrají anonymně. Neexistují přesná čísla o tom, kolik do Česka přijede cizinců, ale díky nim hazard v těchto malých obcích prosperuje. Přes víkend jsou tyto obce zaplaveny zahraničními gamblery. Na obrázku č. 5 je zřetelné vidět, jak rychle stoupá částka vsazených peněz. Videoterminály zaznamenaly u hráčů v uplynulém roce největší nárůst oblíbenosti.

Obrázek č. 5 - Vsazeno, vyplaceno a příjmy ze hry "technické hry" - v milionech Kč

1.5 Hazard jako byznys

Hazard provází lidstvo od nepaměti, ale vždy byl nějakým způsobem potlačován. A to z toho důvodu, že ačkoli hazard slibuje obrovské výhry, tak mnohem častěji přináší obrovské prohry, které zruinují nejen jedince, ale i jeho rodinu. V současné době je téměř všude svět hazardu ať přímo, či nepřímo kontrolován státem – obvykle vydáváním licencí a přísným dozorem.

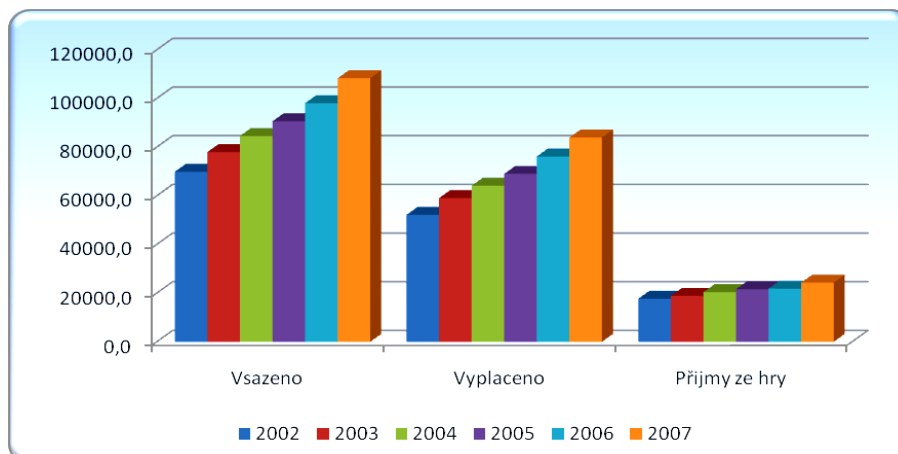
Od počátku devadesátých let trvale zájem o hazardní hry v České republice roste. Nejsou to jenom již dříve známé Sportka, Sazka apod., ale především nové druhy hazardních her, které se rychle šíří, rozvíjí. Provozovatelé těchto zařízení hledají stále nové způsoby, jak přilákat další hráče. Jak vyplývá z dalšího obrázku č. 6, v roce 2007 bylo celkem prosázeno 108 330,8 mil. Kč, tedy o 10,4% více než v roce 2006. Pro porovnání uvádím, že v roce 1992 bylo vsazeno za všechny loterie a sázkové hry celkem 9 500 mil. Kč. Do státního rozpočtu a rozpočtů obcí bylo formou správních poplatků⁸ a místních poplatků⁹ odvedeno 3 857,8 mil. Kč. Další částka, která šla do rozpočtu obcí, je vykázáný odvod části výtěžku provozovatelů na veřejně prospěšné účely. V roce 2007 činila tato částka 2 396,4 mil. Kč. Pro koho je tedy tento hazard byznysem? Samozřejmě na prvním místě jsou to provozovatelé všech těchto zařízení.

⁸ Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích

⁹ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

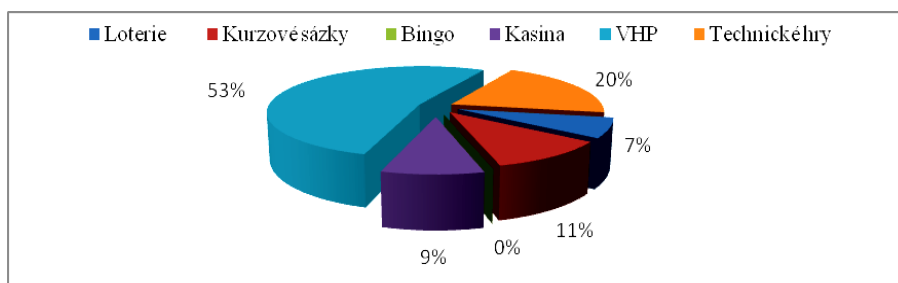
Není to ale výnosný byznys i pro stát, města a obce? Není paradoxem, že částka odvedená městům a obcím na veřejně prospěšné účely z provozování výherních hracích přístrojů slouží v konečné fázi například školám, divadlům, neziskovým organizacím a příspěvkovým organizacím? Je to etické nebo neetické? Školy, divadla a jiní jsou samozřejmě rádi, když obdrží peníze např. na svůj provoz, na lepší vybavení, na svoji činnost a už je nezajímá, kde obec tyto peníze vzala, z jaké činnosti tyto peníze pocházejí. Ale myslím si, že by nikdo neměl zavírat oči nad tím, že jsou to peníze z hazardu. Kdyby byla dostatečná vůle zastupitelů v obcích, určitě by se našly jiné způsoby, jak tyto potřebné peníze ve svém rozpočtu najít, jen by to bylo asi obtížnější. Věřím tomu, že v některých městech a obcích je to nezanedbatelná položka rozpočtu, bez které se již radní nedokážou obejít a představit si další fungování obce. Ale záleží na tom, co zastupitelé upřednostňují. Je lehké a snadné se tvářit, že se nic vážného neděje. Je lehké tvrdit, že každý občan je zodpovědný sám za sebe, za své chování a je jen na jeho rozhodnutí do herny jít a tam prohrát peníze, nebo těmto svodům odolat. Ano je pravda, že každý občan je odpovědný sám za sebe. Problém vidím v tom, že na začátku je sice jen jedinec, který se dostal do problému, ale v závěru mají problém i lidé v jeho okolí. Pokud se totiž do problému patologické závislosti na výherních hracích přístrojích a všech dalších zařízeních nedostane nikdo z blízkého okolí našich zvolených zastupitelů, problém se nevidí a neřeší. Vzhledem ke skutečnosti, že se na hazard nabalují další trestné činnosti, jsou pak úvahy o vlastní zodpovědnosti dosti krátkozraké. Myslím si, že v konečném důsledku pak takto získané peníze jsou však ve skutečnosti nižší než ty, kolik stát dává na léčbu závislých hráčů a na potírání kriminality spojenou s gamblery.

Z obrázku č. 6 je rovněž zřejmé, jak zisky provozovatelů každým rokem stoupají. Majitelé automatů, rulet, loterií a sportovních sázek nad svými hráči vyhráli rekordních 24,4 miliardy korun. Tento rozdíl mezi přijatými vklady a vyplacenými výhrami je největší v historii. Ve srovnání s rokem 2006 vzrostly příjmy hazardního průmyslu o více než 11 procent.

Obrázek č. 6 Přehled výsledků loterií a jiných her za roky 2002 – 2007 v milionech Kč

Z dalšího obrázku č. 7 vyplývá, že největší tržní podíl podle vsazených částek mají výherní hrací přístroje, hned za nimi s 20 % následují technické hry zastoupené videoloterijními terminály. Když uvážíme, že jsou povolovány pouze od roku 2004, znamená to, že si u hráčů brzy získaly velkou oblibu. Takový nárůst by měl být zároveň i výstrahou, jak velké nebezpečí znamenají. U všech technických zařízení index srovnání příjmu provozovatelů za rok 2006 s rokem 2007 činí 149,7 %.

Obrázek č. 7 Tržní podíl jednotlivých druhů her podle vsazených částek za rok 2007

Provozovatelé na svých internetových stránkách nabízejí i možnost si na výherním automatu zahrát. Tato možnost není žádným způsobem omezena, mohou si tak zahrát i děti. Hrají bez peněz, vyhrávají a baví se. Spousta z nich ale časem do herny půjde, protože si budou chtít hru vyzkoušet a hlavně budou chtít vyhrávat tak snadno, jak jim to šlo doma u počítače. Není to od společností, které tento druh hazardu provozují velmi dobře promyšlený marketingový tah? V obchodech s hračkami jsem dokonce už viděla výherní automat pro děti jako hračku. Je to zmenšená a velice zjednodušená verze. Místo peněz do něj dítě hází pouze žetony, hraje si. Jedná se

o neškodné hraní nebo je to z psychologického pohledu od velkých loterijních společností velice dobrý způsob, jak si vychovávat svoji další klientelu? Z dalších věcí, které nahrávají hazardnímu byznysu, je možnost neomezené reklamy. Můžeme se s ní setkat nejen ve výlohách heren, v sázkových kancelářích, sport barech a v dalších podobných provozovnách, ale i ve veřejných sdělovacích prostředcích. Čím více průmysl hazardních her vydělává, tím více se otevírají další a další herny, tím větší je vliv, a tím více a častěji se objevuje reklama.

2. LEGISLATIVA

Ve druhé kapitole své bakalářské práce se nejdříve zabývám platnou legislativou, která v této oblasti v České republice je a o potřebě přijmout nová legislativní opatření, která by zpřísnila pravidla. Dále se zamýšlím nad postojem státu a obcí k otázce gamblerství. Je současný stav pro ně výhodný?

2.1 Platná legislativa

V České republice platí zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách ve znění pozdějších předpisů (loterijní zákon) a vyhláška Ministerstva financí ČR č. 223/1993 Sb., ze dne 28.7.1993 o hracích přístrojích ve znění pozdějších předpisů. S nimi souvisí další dva zákony, č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích a rovněž zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích. Na základě zákona o loteriích povolují obce jen výherní hrací přístroje. Novelou č. 149/1998 Sb., byla obcím dána možnost, aby vydáním obecně závazné vyhlášky o provozování VHP na svém území omezily. Dále novela zpřísnila podmínky zákazu hry osob mladších 18 let, rozšířila povinnost složení jistoty na provozovatele všech loterií a jiných podobných her, stanovila povinnost prokazovat bezúhonnost žadatele, zavedla nový způsob stanovení základu pro výpočet odvodu části výtěžku na veřejně prospěšné účely, zpřísnila sankce za porušení zákona a jiné. Ministerstvo financí povoluje výherní hrací přístroje umístěné v kasinech. Dle ustanovení §50, odstavce 3, loterijního zákona ministerstvo financí může povolovat loterie a jiné podobné hry, které nejsou v zákoně uvedeny. A právě tohoto ustanovení využívá ministerstvo k povolování nových technických her, jako jsou videoloterijní terminály, elektronické rulety a jiné jak jsem již dříve uvedla. Provozovatelem může být jen právnická osoba, jež má sídlo na území České republiky. Povolení nelze vydat tuzemské právnické osobě se zahraniční majetkovou účastí, ani právnické osobě, ve které má tato společnost majetkovou účast. Tento zákaz se však nevztahuje na sázkové hry v kasinech. Státní dozor nad dodržováním zákona o loteriích vykonávají obce, krajské úřady, finanční úřady a ministerstvo financí. Další technický dozor v případě výherních hracích přístrojů vykonávají pověřené autorizované osoby. Současný zákon

přesně definuje podmínky provozu. Povolovací princip je v tomto zákoně nárokový. Povolující orgán musí při splnění všech formálních podmínek povolení k provozování her vydat.

Již několik let se hovoří o potřebě vzniku nového zákona o loteriích, který by zpřísnil podmínky provozování hazardu. V roce 2008 ministerstvo financí vybralo ve výběrovém řízení společnost Ernst & Young na koordinaci veřejných diskusí.¹⁰ Tyto diskuse mají předcházet vzniku nového herního zákona. Ten by měl nahradit současný zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách. Ze strany ministerstva se jednalo o první krok v rámci příprav věcného záměru zákona, který měl být vládě předložen do konce roku 2008. Ministerstvo financí si od široké diskuse slibuje shromáždění názorů a srovnání různých aspektů pohledu na sporné oblasti sázkových her a loterií včetně jejich dopadů. Do tohoto projektu byla zapojena laická i odborná veřejnost. Na základě připravených analýz pak snad bude možno rozhodnout o dílčích úpravách zákona. V rámci odborné části diskuze fungovala pracovní skupina složená z řad provozovatelů her a loterií, neziskového sektoru a dalších zástupců odborné veřejnosti. Její účastníci absolvovali několik setkání, na kterých rozpracovávali možná variantní řešení budoucí úpravy zákona. Zatím ale není jisté, že se v blízké době podaří nový zákon přijmout. Posledním počinem bylo schválení senátního návrhu zákona, senátora Josefa Novotného, Petra Víchy a dalších senátorů dne 8.1.2009.¹¹

Jak jsem již výše uvedla, nabídka hazardních her by měla být snížena politickými a legislativními opatřeními ve směru omezení dostupnosti hazardních her, zpřísněním zákonných norem, důsledného dodržování věkového omezení, zákazu agresivní reklamy hazardních her apod.. Odborníci se shodují na tom, že pro prevenci sociálně patologických jevů a škod působených hazardními hrami je nezbytné zpřísnění zákonných norem. Stále jsou nedostatečné kontrolní mechanismy, především právní rámec upravující v ČR oblast hazardu. Loterijní zákon je zastaralý a neodpovídá současným potřebám herního trhu s novými herními produkty a technologiemi. Bude zapotřebí upravit kontrolní činnost státu a poskytnout dostatečné pravomoci

¹⁰ <http://www.hernizakon.cz>

¹¹ <http://www.senat.cz>

samosprávám k regulaci hazardu na svém území. Nový zákon by měl být zárukou kontrolovaného rozvoje hazardního průmyslu.

2.2 Postoj státu k rozvoji gamblerství

V roce 2007 se prosázelo přes 108 miliard korun. Letos se v hazardu protočí určitě ještě více peněz, neboť tato suma každým rokem stoupá. Jak vyplývá ze studie, kterou provedl Švýcarský institut srovnávacího práva pro Evropskou komisi, prosázenou sumou na hlavu se řadíme na 3. místo v Evropě. Na jeden výherní hrací přístroj, kterých je u nás provozováno cca 60 000, kusů připadá 170 obyvatel. V Německu je to 500 a ve Francii 18 000 obyvatel.¹² Podle mého názoru hlavním důvodem je velká dostupnost hazardu. Jistě k tomu velkou měrou přispívá nedostatečná legislativa a nechť politické vládnoucí garnitury tento problém řeší. Nesmíme zapomenout ani na silné lobby ze strany loterijních společností. Ty jsou ve schvalovacím procesu slyšet nejsilněji. V naší republice je lobby zcela legální činností v souladu se zákonem. Naopak ve vyspělých západních zemích se na lobbismus dívají jako na nezákonné ovlivňování, které ve svém důsledku vede k úplatkářství. Je v naší republice snaha zabrzdit nebezpečný a stále rostoucí hazard? V roce 2005 byla snaha o novelu zákona o loteriích a jiných podobných hrách, bohužel nebyla v poslanecké sněmovně projednána. V roce 2006 novelu předložila skupina senátorů, ale byla rovněž zamítnuta. Ministerstvo financí zpracovávalo v roce 2007 nový herní zákon, který však vláda neschválila. V dubnu letošního roku pověřilo ministerstvo financí společnost Ernst & Young přípravou nového loterijního zákona. Jak je z předešlého patrné, veřejnosti se předkládá pouze snaha, že stát tuto problematiku chce řešit, ale to je tak asi všechno. Myslím si, že v naší republice není politická vůle učinit změnu. Svým postojem k této problematice a svými nedokonalými zákony se hazard akceptuje, podporuje. Jak jinak než podporu si lze vysvětlit povolování elektronických rulet, kostek a videoloterijních terminálů ministerstvem financí. Vždy je to na základě § 50, protože s těmito druhy her platný loterijní zákon nepočítal. A proč se vlastně povolují,

¹² Novotný, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny, Senát parlamentu ČR, květen 2008

když nejsou uvedeny v zákoně? Jsou to nové hry. Ale potřebuje naše společnost stále nové a nové hry? Na tuto otázku by mohl odpovědět jen ten, kdo tato povolení udělil. První videoloterijní terminály se v roce 2003 povolily pro firmu Sazka, která chtěla z jejich výnosů splácet dluhy z výstavby sportovní arény v Praze. Tak to uvedl deník Mladá fronta dnes. Tím se ale otevřela cesta i pro jiné zájemce. Je to logické. Když se povolí něco jednomu zájemci, ať už z jakéhokoliv důvodu, těžko se hledají důvody, proč je nepovolit jiným. Jak uvádí senátor Josef Novotný ve své práci „Studie hazardních her v České republice a navrhované změny“, v současné době vlastní licenci 23 firem, které provozují 56 centrálních systémů. Provozoven s novými technickými hrami je už více než 15 000 a rychle přibývají další. Dále poukazuje na to, že dvě odborné elektrotechnické firmy, které provádějí kontrolu loterijní techniky, nebyly v začátcích povolování videoloterijních terminálů pověřeny technickým dozorem. Ministerstvo financí se spokojilo s posudky dodanými provozovateli těchto hazardních her a pro provoz si stanovilo svoje podmínky. Sazka, a.s. se proti takovému nařčení samozřejmě brání a vydala k materiálu Josefa Novotného svůj komentář, který je veřejnosti přístupný na internetových stránkách ministerstva financí, ze kterého vyplývá, že senátorem některé uvedené informace jsou nepravdivé, nepodložené nebo zkreslené. Samozřejmě, že každý stojí na opačné straně problému a hájí si svůj postoj.

Ministerstvo financí i v případě, že obec má obecně závaznou vyhlášku, ve které stanoví místa, kde zakazuje provoz výherních hracích přístrojů, videoterminály povolí. Není pravda, jak veřejně tvrdí ministerstvo financí, že úředníci respektují vyhlášky obcí. Jako příklad pro svá tvrzení uvádím Brno. V ulicích, kde platí zákaz provozování výherních automatů, jsou v hernách místo těchto automatů povoleny videoloterijní terminály a rovněž v kasinech jsou automaty povoleny. Je zde tedy protiklad v prohlášeních ministerstva financí pro veřejnost a tím, co ve skutečnosti povolují. Zřejmě je jen otázkou času, kdy se z České republiky stane s nadsázkou české Las Vegas. Oproti naší republice má americké město Las Vegas výhodu v tom, že tam lidé přijedou, zahrají si a odjedou.

U nás lidé zůstávají a s nimi zůstávají i problémy. Jak uvádí internetový server Vlády České republiky v lednu 2008 vznikla při Radě vlády pro koordinaci protidrogové politiky nová pracovní skupina pro nelátkové závislosti. Skupina se má zabývat preventivními a intervenčními programy v oblasti problematiky patologického

hráčství a navrhopvat postupy vedoucí jak ke snižování poptávky po hazardní hře, tak ke snižování její dostupnosti.¹³ Ke snižování poptávky by měly vést systematické aktivity v oblasti osvětových a preventivních kampaní určené pro širokou veřejnost, pro rodiče dospívajících dětí, děti školního věku a mladistvé, dále pro vzdělávání zdravotníků, úředníků, policistů a dalších profesionálů, kteří přicházejí do kontaktu s osobami závislými na hazardní hře a s rizikovými skupinami obyvatel, například v sociálně vyloučených lokalitách. Vzhledem ke skutečnosti, že se v oblasti povolování výherních automatů pracovně pohybují již několik let, troufám si říci, že vznik skupiny, i když s dobrým programem, tento problém sám nevyřeší. Zastávám názor, že dokud nebude přijata nová legislativa a dokud bude ministerstvo financí povolovat stále nové druhy hazardních her, situace se nezlepší. Pokud chceme snížit poptávku, musíme nejdříve snížit i nabídku. Ke snižování poptávky nevedou jenom osvětové a preventivní kampaně, které mimo jiné stojí stát nemalé peníze. Ke snižování poptávky vede hlavně omezení nabídky a snižování dostupnosti hazardních her. Podle mého názoru vzděláváním zdravotníků, úředníků, policistů a dalších profesionálů se neřeší prevence, ale důsledek, neboť policista řeší problémy vzniklé z činnosti herny a ke zdravotníkovi, lékaři člověk přijde až je nemocný a sám situaci nezvládá. Proč vlastně tato skupina vznikla? Občané si asi mají myslet, že s tímto dlouho neřešeným problémem chce vláda opravdu něco dělat.

V zemích Evropské unie povolení hazardu hlídají a vymýšlejí spousty zábran, protože bezpečnostní instituce už předložily desítky analýz, které prokazují, že v mnoha hernách a kasinech se perou zisky z těch nejhorších zločinů, jako je prodej drog, obchod se sexem a loupežná přepadení.¹⁴ Bohužel u nás všechny pokusy zákon změnit skončily v minulých letech ve vládě nebo u zákonodárců neúspěchem.

¹³ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=30351>

¹⁴ <http://www.cs-magazin.com>

2.3 Postoj obcí k rozvoji gamblerství

Zdá se tedy, že Česká republika je rájem heren, kasin a loterií. Stále vznikají další herny, lidé hrají čím dál víc a obce jsou bezmocné. Proč? Abychom dostali odpověď na tuto otázku, musíme se vrátit do doby před zhruba 20 lety, kdy k nám začínaly hazardní hry ze západních zemí pronikat a nebyla zde pro tento hazard dostatečně platná legislativa. Zcela se podcenilo riziko tohoto provozování s ohledem na nebezpečí vzniku závislostí a stoupající kriminality, která s hazardem souvisí. Největší rozvoj nastal po roce 1998, kdy novela zákona o loteriích přenesla pravomoci při povolování výherních hracích přístrojů na obce a města. V roce 1999 bylo v provozu 38 600 kusů VHP a v roce 2007 cca 60 000 kusů VHP. Nedostatečně se vyhodnotily dopady hazardních her na celou společnost. Obce zpočátku viděly jen přínos z poplatků do svých pokladen. Z provozu jednoho VHP plyne do obecní pokladny polovina správního poplatku a místní poplatek, který souhrnně představuje zhruba 35 000,- Kč za jeden provozovaný výherní přístroj. Dalším příjmem obcí je odvod části výtěžku na veřejně prospěšné účely. Základ pro výpočet výše prostředků je definován v zákoně o loteriích a je to příjem provozovatele tvořený všemi vsazenými částkami ze všech jím provozovaných her podle tohoto zákona, které podléhají vyúčtování v účetním období, snížený o výhry, správní poplatek, místní poplatek, náklady státního dozoru a o vlastní náklady provozovatele přímo související s provozováním her. Jeho výše je stanovena zákonem o loteriích a je v rozmezí od 6% do 20%. Provozovatelé využívají tohoto rozmezí a jakmile stoupne stanovené procento odvodu nad 6%, firmu uměle rozdělí na další firmy, aby jejich příjem klesl a odvod byl co nejmenší, tedy jen 6%. Obce a města si zvykla na stálý přísun peněz. Přísun peněz, který na první pohled nic nestojí, ale v samotném důsledku stojí města a obce peněz hodně. Herny sebou nesou hluk, nepořádek, kriminalitu. Vznikající herny mění i tvář měst. Místo obchodů a restaurací jsou herny se špinavými výlohami a blikající reklamou. Jako příklad měnicího se města mohu uvést město Brno. Stačí se projít po některých ulicích a porozhlédnout se kolem sebe. Majitelé domů v historické části města se chovají pouze ekonomicky. Za nájem nebytových prostor pro hernu dostanou mnohem víc, než by dostali, kdyby tyto prostory pronajali pro obchod s potravinami. Zastupitelstva obcí mohou vydávat obecně závazné vyhlášky v rozsahu a v mezích dané zákonem a určit v nich místa, na kterých je provozování VHP zakázáno. Mnoho obcí tuto vyhlášku vydalo. Ale jak

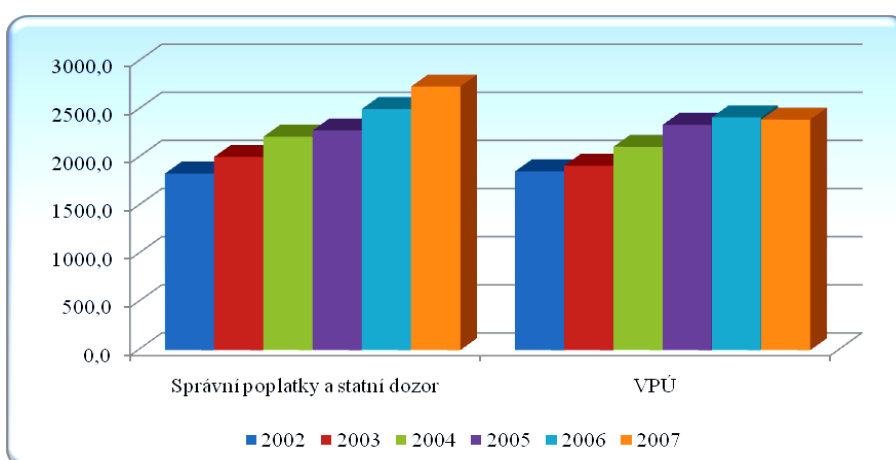
jsem již uvedla, dlouho se obce neradovaly. Okamžitě se místo nich v hernách objevily videoterminály. Z VHP měly obce finanční prospěch, ale z videoterminálů nemají nic. Obce v těchto hernách nemohou ani vykonávat funkci státního dozoru. Dozor, který hrozí provozovatelům, je pouze ze strany ministerstva financí a finančního úřadu.

Obec nemá žádné konkrétní právní nástroje, jak vlastními silami provozování elektromechanických rulet a videoloterijních terminálů na svém území regulovat. Z právního stanoviska ministerstva vyplývá, že obce nemohou na svém území vyloučit dosah státní moci a fungování státní správy, ať již z jakéhokoliv důvodu. V současné době je provozováno 13 400 videoloterijních terminálů. Více než 50 obcí a měst vydalo obecně závaznou vyhlášku, která různým způsobem omezuje místa provozu výherních automatů. Ale v boji proti videoterminálům jsou bezmocná. Důležitou otázkou je, zda do pojmu výherní hrací přístroj nemůže být zahrnut i interaktivní videoterminál. V zákoně o loteriích v ustanovení §2 písm. e) je uvedeno, že loteriemi a jinými podobnými hrami jsou zejména sázkové hry provozované pomocí elektronicky nebo elektronickomechanicky řízených výherních přístrojů nebo podobných zařízení. I když si laik může myslet, že videoterminály s ohledem na svoji funkci a systém fungování do této kategorie patří, je to omyl. Na základě odborných posudků a z hlediska zákona se jeví jako úplně odlišná věc, a proto podléhá jiným schvalovacím podmínkám. V roce 2007 založil Svaz měst a obcí České republiky „sdružení proti hazardu“ a chtějí docílit legislativní změny v boji proti hazardu.¹⁵ Než se tak stane a dojde k legislativní změně zákona, bylo by nejlépe, kdyby úředníci z ministerstva financí při povolování videoterminálů s představiteli obcí komunikovali. Jsem si jistá, že by se společné řešení našlo a nestávalo by se, že herny s videoloteriemi se otevrou v sousedství základních škol, tak jak se to stává nyní. Obce a města se oprávněně kvůli tomu zlobí. Obcím je svěřeno právo zákonem regulovat provoz výherních hracích přístrojů, avšak striktním výkladem z ministerstva financí jim není umožněno regulovat na svém území provoz jiných loterií, než které jsou upraveny v zákoně. Jako vstřícný krok ze strany ministerstva od listopadu 2008 vidím snahu dotazovat se obcí, zda herny, kde chtějí povolit videoloterijní videoterminály, nejsou v sousedství budov, které uvádí zákon

¹⁵ <http://www.smocr.cz/tisk/tiskove-zpravy>

o loteriích a vedle kterých se nesmí provozovat výherní automaty. Předpokládám a doufám, že těmito odpověďmi se pak při povolovacím procesu budou řídit.

Na obrázku č. 8 je znázorněn odvod správní poplatků, státního dozoru a odvod finančních prostředků na veřejně prospěšný účel a potvrzuje mé tvrzení o tom, že provozovatelé uměle rozdělují své firmy, aby odvod byl co nejmenší, neboť v roce 2007 odvod na veřejně prospěšný účel oproti roku 2006 klesl i přesto, že zisky provozovatelů se zvýšily jak vyplývá ze zaplacených správních poplatků a rovněž z předcházejícího obrázku č. 7.

Obrázek č. 8 Odvod správních poplatků, státního dozoru a odvod na veřejně prospěšný účel - v milionech Kč

3. PROBLEMATIKA HERNÍHO PRŮMYSLU V JINÝCH ZEMÍCH

Hernímu průmyslu se daří na celém světě.¹⁶ Nejnovější průzkum společnosti Ernst & Young ukazuje, že herní průmysl je celosvětově na vzestupu a láká miliardové investice. Toto odvětví v minulém roce prošlo významnou transformací a dnes je opravdu globalizované. Dokazuje to i skutečnost, že i když jsou Spojené státy americké stále zemí s největším počtem kasin na světě, nejrychleji toto odvětví roste v Asii. Zpráva Gaming Bulletin vychází z průzkumu prováděného pravidelně již 25 let. Státy i obce vnímají herní průmysl jako účinné lákadlo, které jim pomůže získat turisty. Největší nárůst zaznamenalo Macao, které předstihlo v tržbách i Las Vegas. Herní průmysl je na vzestupu i v dalších částech světa, např. v Jižní Americe, v Argentině nebo v Africe v Jihoafrické republice. Naopak v Saúdské Arábii, Libyi a na Kubě jsou sázkové hry a loterie zakázány. V řadě zemí je herní průmysl kontrolován již dnes. Ve zkratce uvádím, jak je tato problematika řešena v některých jiných zemích.

V **USA** je hazardní hraní v některých státech úplně zakázáno, ve většině je regulováno. Výjimky jsou pouze „hazardní ráje“ Las Vegas, Atlantic City a některé indiánské rezervace. V **Německu** regulují provozování hazardních her jednotlivé spolkové země. Musí se ale držet v mantinelech státní legislativy, která ukládá ochranu před gamblerstvím a zajišťuje dozor nad tím, aby nebyly sklony k hraní zneužívány k soukromým ziskům. V **Rakousku** povoluje soukromé herny ministerstvo financí. V zemi jsou jen dvě soukromé společnosti, které je mohou provozovat ve dvanácti kasinech. Ti jsou pod přísným dohledem státu. Ve **Francii** jsou hazardní hry zakázány, výjimku mají jen kasina, ve kterých jsou umístěny i VHP, avšak vstup místním občanům je zakázán. Ti mohou vstupovat a hrát jen v kasinech v jiných městech, takže k nim mají podstatně ztížený přístup. V zemi je celkem 30 kasin. V **Rusku** se brání nekontrolovanému nárůstu heren. Hazardní hry zde byly nedávno zakázány a výjimka byla přiznána jen čtyřem herním zónám v nerozvinutých oblastech Ruska, přičemž

¹⁶ ekonomika iHNed, 31.5.2007, článek EY: Hernímu průmyslu se daří na celém světě

provozovatelem může být pouze ruská společnost. V **Belgii** je zákonem omezen počet kasin na devět, v **Norsku** má monopol stát. V **Irsku** jsou zakázány kasina, sázkové hry a loterie jsou povoleny. Ve **Švédsku** mohou mít povolení k hazardu pouze státní společnosti.¹⁷

Ve většině zemí EU existuje provozovatelů několik, buď státních nebo soukromých společností se státní licenci. Jak je patrné, gamblerství je problém celého světa a vlády jednotlivých zemí se k němu staví různě.

I z tohoto poměrně krátkého výčtu je zřejmé, že ve většině evropských států je hazardní hraní regulováno a kontrolováno ve větší míře než v České republice. Některé země si drží nad hazardními hrami státní monopol. Potlačování konkurence vede ke snižování nabídky. Kde není nabídka, není ani poptávka. Státní monopol tedy omezuje nabídku, usnadňuje kontrolu státem a umožňuje aktivní ochranu hráčů před závislostí. Vlády většiny států nejsou ochotny akceptovat sociální důsledky provozování hazardních her.

¹⁷ <http://www.novinky.cz/clanek/138241-kvuli-patologicckemu-hracstvi-se-v-cr-leci-az-1000-lidi-rocne.html>

4. GAMBLER

Ve čtvrté kapitole své bakalářské práce jsem zaměřila pozornost na osobnost gamblera, na vznik a důvody závislosti. Popisuji zde jednotlivé fáze závislosti. Dále se zabývám důsledky závislosti a sociálními aspekty závislosti s důrazem na účinnou prevenci. Pokusila jsem se navrhnout některé z možných řešení, jak vzniklou situaci řešit.

4.1 Vznik a důvod závislosti

Jak jsem již uvedla na začátku své práce v bodě 1.2, u nás se diagnóza patologického hráčství používá od roku 1994. Patologické hazardní hráčství je dle DSM-IV definováno následovně.¹⁸ Je to trvajícím a opakujícím se nepřizpůsobivým chováním ve vztahu k hazardní hře, jak ukazuje pět (nebo více) z následujících znaků.

- Zaměstnávání se hazardní hrou např. znovuprožívání minulých zážitků spojených s gamblingem, plánování další hazardní hry, úvahy o tom, jak si opatřit prostředky k další hazardní hře.
- Aby pacient docílil žádoucího vzrušení, musí zvyšovat množství peněz vkládaných do hazardní hry.
- Opakovaně a neúspěšně se pokouší hazardní hru ovládat, redukovat nebo s ní skoncovat.
- Když se pokouší redukovat hazardní hru nebo s ní přestat, cítí neklid, podrážděnost.
- Používá hazardní hru jako prostředek, jak uniknout problémům nebo mírnit dysforickou náladu (např. pocity bezmoci, viny, úzkosti, deprese).
- Po ztrátě peněz při hazardní hře se následujícího dne k hazardní hře vrací, aby je vyhrál nazpět.

¹⁸ Zahradník, P. Patologické hráčství-psychodynamické aspekty v etiologii a ambulantní terapii, Psychiatrie pro praxi, 2005, s. 87

- Lže příbuzným, terapeutovi nebo jiným lidem, aby tak zakryl rozsah svého zaujetí hazardní hrou.
- Dopouští se ilegálních činů jako padělání, podvodů, krádeží nebo zpronevěry.
- Ohrožuje nebo ztrácí kvůli hazardní hře signifikantní vztahy, zaměstnání, vzdělání nebo kariéru.
- Spoléhá se na druhé osoby, že mu poskytnou finanční prostředky a zmírní tak zoufalou finanční situaci, do které se dostal kvůli hazardní hře.

Výlohy heren s výherními automaty blikají v restauracích, barech, hudebních klubech, v hotelích, na nádražích - všude tam, kam se občan vydá za jiným účelem, než s úmyslem si zahrát. Deník IDNES uveřejnil dne 15.8.2007 rozhovor s mladým gamblerem, ve kterém říká: „Čekal jsem tehdy na svou přítelkyni v jedné hospodě. Blikal tam automat. Nudil jsem se, tak jsem si řekl, no co, zkusím to. Jestli dát dvě kila za pití, nebo je hodit do mašiny, to je fuk.“¹⁹ Vzpomíná, že přišla první výhra a dnes už ví, že výhra je největší nebezpečí. Měl pocit, že se to musí povést znovu. Záhy se dostal do kolotoče zadlužování a splácení dluhů pomocí jiných dluhů, až dlužil půl milionu korun. Dnes se léčí. Široká nabídka a vysoká dostupnost hazardních her je jednou z hlavních příčin stoupajícího počtu rizikových a patologických hráčů, zejména mezi mladými lidmi a v sociálně vyloučených komunitách. Hazardní hra může vést až ke vzniku patologického návyku. Jak dlouho trvá, než se stane z hráče patologický hráč? To je velice různé. Jeden až tři roky většinou bohatě postačují. U dospívajících a dětí bývá průběh ještě podstatně rychlejší. Někdy stačí několik týdnů nebo měsíců. Každý se nemusí dostat ze stadia výher až do stadia zoufalství. Čím dříve si hráč uvědomí nebezpečí a rozhodne se přestat se hrou, tím je to snazší a tím větší má naději, že se mu to podaří.²⁰ Ačkoliv je hazardní hra mladistvým do 18 let zakázána, přibývá dětí, které mají s touto hrou zkušenosti a někteří z nich se mohou klidně nazývat patologickými hráči, protože se ze strany provozovatelů tento zákaz nedodržuje a do heren pouští osoby mladší 18 let. Jak vyplývá ze studie ESPAD z roku 2007, 1,6% 16 letých chlapců mělo téměř každodenní zkušenost s hraním na automatech.²¹ Přibývá závislých žen. Rodina, kde se matka stala patologicky závislá, bývá postižena více, než když je

¹⁹ <http://zpravy.idnes.cz/mam-dluhy-ztratil-jsem-rodinu-jsem-gambler>

²⁰ Nešpor, K. Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou, Sportpropag, Praha, 1999, s. 104

²¹ <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=30351>

závislý otec, neboť její závislost má negativní dopad především na výchovu dětí. Nejvíce patologických hráčů je mezi muži. K rizikovým skupinám obyvatel patří také osoby sociálně znevýhodněné, pobírající sociální dávky a některé skupiny seniorů. Velmi nebezpečným trendem je právě nárůst gamblerství v sociálně vyloučených lokalitách.

Další skupinu potenciálních gamblerů tvoří ti, kteří se považují za profesionální hráče, např. karbaníci. Ti sice mohou hraním karet dokonce peníze vyhrávat, ale i u těchto profesionálních hráčů je riziko, že se z nich stanou patologičtí hráči, velké. Rovněž některá povolání mají vliv a svůj podíl na tom, že se z člověka stane patologický hráč. Jsou to povolání, při nichž lidé přicházejí do styku s hazardními hrami, např. číšníci, barmani v hernách, krupiéři v kasinech, majitelé heren a ostatní, kteří v tomto druhu prostředí pracují. Ale i z nezaměstnaných se můžou stát patologičtí hráči. I když nezaměstnanost je převážně důsledek než příčina. Svým způsobem jsou ohroženi všichni. Rovněž nebezpečné je si o sobě myslet, že jsem silný jedinec, a proto se mi nic takového nemůže stát, přeceňovat svoji inteligenci a myslet si, že automat přelstím, že nad ním vyhraji. Hazardní hra je nebezpečná právě proto, že její nebezpečnost lidé podceňují. Nejrozšířenější hazardní hrou, na kterou jsou lidé patologicky závislí, jsou výherní hrací přístroje. Do heren nebo do kasin vstupují lidé z různých důvodů. Chtějí vyhrát, získat peníze, ukrátit svůj čas, se kterým si neví rady, z touhy po společnosti, z nudy, chtějí se zde hraním odreagovat. Utíkají sem před problémy, před samotou nebo pouze ze zvědavosti. Jako mnoho jiných problémů i patologická hra začíná nenápadně. Z počátku jde jen o občasné hraní, které nepřináší žádné problémy. Fáze závislosti patologického hráče má své zákonitosti.

První stádium se nazývá **stádium výher**. Hráč sní o velké výhře. Avšak právě tato první výhra spouští koloběh. Hráč touží opět vyhrát, říká si, že když vyhrál jednou, musí vyhrát znovu, že se mu to určitě povede. Každá další výhra proto jeho situaci ještě zhoršuje. Hráč svoje sázky zvyšuje a hraje častěji. Chlubí se výhrou, i když to nemusí být pravda. Ocitá se v situaci, kdy ještě může svůj problém řešit a přestat hrát.

Pokud pokračuje v hraní, dostává se do druhého stádia, které se nazývá **stádium prohrávání**. Hráč myslí hlavně na hraní a jestliže si sedne k automatu, nedokáže s hrou přestat. Na hraní si začíná půjčovat, dostává se do dluhů, protože nevyhrává tolik, aby

měl zároveň peníze na další hraní a současně splácel dluhy. Myslí si, že dalším hraním dostane svoje prohrané peníze zpět. Půjčuje si čím dál tím více peněz. Hraním stráví spoustu času. Objevují se vážné problémy v rodině, na svoji práci má stále méně a méně času. Gambler se snaží své potíže utajit, problémy skrývá, v případě odhalení slibuje nápravu. Možná to myslí i upřímně, ale není v jeho silách svým slovům dostát. Když jeho blízcí jeho slovům uvěří a případné dluhy mu pomohou vrátit, gambler nabývá dojmu, že se vlastně nic hrozného neděje a brzy hraje dál. Člověk, který se dostane až sem, se stává neklidným, podrážděným, zanedbává své zdraví.

Pokud člověk nepřestane hrát, dostává se do třetího stádia, a to je **stádium zoufalství**. Přichází odcizení od nejbližších přátel, rozpadá se mu rodina, je osamělý, očitá se v izolaci. Hráč stále více času tráví hrou a sněním o velké výhře. Dále prohrává větší a větší sumy peněz, dluhy mu narůstají a uchyluje se k nezákonným způsobům, jak peníze získat. Lituje se, propadá depresi a beznaději, má tendenci ze své situace obviňovat druhé. V této fázi se může hráč dopustit i závažnějších trestných činů jako jsou krádeže, zpronevěra, podvody. Rozpadá se rodina. Někteří se v této fázi obrací k alkoholu nebo jiným návykovým látkám, což situaci ještě zhorší. Jsou nešťastní. Samozřejmě, že každý se nemusí dostat až do tohoto třetího stádia. Čím dříve si hráč uvědomí nebezpečí a s hraním skončí, tím lépe.

Na vzniku patologického hráčství se podílí faktory psychologické, biologické a sociální. Nejdůležitějším kritériem závislosti je neschopnost kontrolovat chování.²² Diagnostická kritéria zahrnují aspekty psychologické, biologické a sociální.

Psychologické aspekty - přestože neexistuje modelová osobnost, lze v osobnostních charakteristikách hráčů konstatovat specifické charakterové rysy. Je to emoční instabilita a nezralost, nedostatek frustrační tolerance, proměnlivost postojů, nezdrženlivost, snaha odkládat řešení, nedostatek pevných vnitřních norem s nedbalostí a lehkovážností.²³

Biologické aspekty - společným jmenovatelem poruch v chování, kterým se vyznačuje hráčství, může být porucha serotoninového přenosu. Serotonin je významným

²² Schmeichel, F. Jako vzduch k dýchání, Praha, MOTTO, 1995

²³ Chvíla, L. Patologické hráčství-závislost na virtuální droze, s. 21-22

přenašečem vzruchu, jeho snížená biologická dostupnost je spojena s depresí a s určitým typem úzkosti a nutkavosti. U patologických hráčů je alternován dopamin, podílející se na zprostředkování pocitu odměny a jeho posilování u drogově závislých osob.²⁴

Sociální aspekty - charakteristika odpovídá ekonomické expanzi, zhodnocení funkce peněz a nutnosti sebeprosazení. Potřeba relaxace, úniku je častější. Osobní nezralost vůči odpovědnosti za sebe vede k úniku do světa hry, mimo realitu, kde není potřebné nést důsledky za selhání.²⁵

4.2. Důsledky závislosti

Patologické hráčství je v České republice na vzestupu. Počet léčených osob neustále stoupá. V roce 2007 bylo hospitalizováno 785 osob pro tuto diagnózu. Léčba jednoho pacienta přijde na zhruba 100 tisíc korun. Tento údaj o léčbě je pouze přibližný, protože náklady na léčbu závislých hráčů Ústav zdravotních informací statistiky nezjišťuje. Podle nejstřízlivějších odhadů trpí v České republice tímto onemocněním až 1 % dospělé populace, to je tedy 100 tisíc patologicky závislých hráčů, kteří se bohužel neléčí. Sociální a zdravotní dopady na patologického hráče a jeho rodinu se v penězích vyčíslit nedají. Podle primáře MUDr. Karla Nešpora z oddělení léčby závislostí z psychiatrické léčebny v Bohnicích může mít problém s hraním hazardních her až 300 tisíc lidí. Celkově se patologické hráčství vyskytuje u přibližně 1% - 3% všech osob, tedy včetně dětí. Každoročně patologických hráčů přibývá. Patologické nemusí být jen hraní na automatech, ale i sázení na sportovní utkání a účast na různých loteriích. Závislost na hazardních hrách způsobuje problémy nejen samotnému hráči, ale širokému okolí kolem něho. Nejdříve to zasáhne jeho nejbližší rodinu, manželku, manžela, děti, rodiče. Potom i jeho okolí, kamarády, přátele, kolegy, ale i zaměstnavatele. Zasáhne to lidi, kteří nemají s patologickým hráčstvím nic společného. Odhaduje se, že patologické nebo problémové hráčství zhorší kvalitu života zhruba 10 - 15 lidem v okolí hráče.²⁶ Mezi důsledky hraní patří ztráta zaměstnání,

²⁴ Potenza, M.N. a kol. Patologické hráčství, s. 774

²⁵ Mühlpachr, P. Kapitoly ze sociální patologie, IMS Brno, 2003, s. 24

²⁶ Nešpor K. Některá rizika hazardních her, možnosti prevence, Zpravodaj Drogového informačního centra, č. 54, 2007, SZÚ, s. 3

krachy v podnikání, ztráty bydlení, rozpady manželství a rodin. Dalšími důsledky jsou trestná činnost, zejména zpronevěry, krádeže, podvody, neplacení výživného, majetková a násilná trestná činnost. Hazardní hra se podobá alkoholu nebo drogám. Mladiství gambleři začínají mít problémy se zákonem. Začínají krást, vykrádat auta.

V důsledku toho, že se tyto lidé ocitají na dně, bez peněz, bez rodiny, bez přátel, začínají pít. Hráčství lze léčit ústavně i ambulantně u psychiatra. Účinná může být rovněž svépomoc, například ve skupinách anonymních gamblersů. Organizace Anonymních hráčů byla založena v Psychiatrické léčebně v Praze v roce 1994. V současné době působí tato organizace i v Brně. Anonymní hráči jsou společenstvím mužů a žen, kteří navzájem sdílejí zkušenost síly a naděje, aby vyřešili svůj společenský problém. Jedinou podmínkou členství je přání přestat hrát. K rizikovým skupinám obyvatel patří mládež, osoby sociálně znevýhodněné, pobírající sociální dávky a některé skupiny seniorů. Velmi nebezpečným trendem je nárůst gamblerství v sociálně vyloučených lokalitách. A o tyto lokality je ze strany provozovatelů největší zájem při otvírání nových heren. Náklady na prostředí v herně jsou nulové, pouze se postaví automaty a čeká se na zákazníky, kteří sní o své výhře, sní o tom, že se díky ní budou mít lépe. A takových zákazníků je v těchto lokalitách spousta.

4.3 Sociální aspekty závislosti

Jak jsem již uvedla, teoreticky jsme ohroženi všichni, ale k rizikovým skupinám obyvatel patří mládež, osoby sociálně znevýhodněné, osoby pobírající sociální dávky a některé skupiny seniorů. Velmi nebezpečným trendem je nárůst gamblerství v sociálně vyloučených lokalitách, kde nejčastějším motivem je pocit nedostatku peněz a snaha rychle si je vydělat, dosáhnout na konzumní standard, který je rodinám z chudších vrstev nedostupný. Právě tyto nejchudší občané prosází značnou část příjmů ze sociálních dávek. V Mostě tamní zastupitelé spočítali, že každý z místních obyvatel, včetně nemluvňat, ročně utratí na výherních automatech 32 tisíc korun. Mostecko má přitom nejvyšší nezaměstnanost v zemi a bují tam kriminalita. Dluhy rodin jsou

astronomické také na Ústecku a Ostravsku.²⁷ Ale tento problém se netýká pouze lidí z nejchudších vrstev nebo na okraji společnosti. Hazard si nevybírá. Lidé, kteří hazardu propadnou, pocházejí z různých vrstev společnosti bez ohledu na vzdělání a sociální postavení. Bohužel postižení jsou i rodinní příslušníci těchto hráčů. Objevuje se sociální izolace rodiny, v rodině vázne komunikace, je vyšší výskyt domácího násilí, vyšší rozvodovost, přibývá zneužívání dětí a násilí vůči nim, úzkostné a depresivní příznaky a další duševní poruchy včetně návykových nemocí i u blízkých lidí. Děti bývají citově i materiálně zanedbávány, objevují se u nich duševní poruchy, pocit viny za chování svých rodičů, je u nich větší riziko patologického hráčství. Sociální aspekty souvisí se stále zdůrazňovanou funkcí peněz. Vše se v naší společnosti měří penězi, klade se důraz na sebezprosazování. Všichni chtějí být bohatí a chtějí si užívat. Bohužel jedinci sociálně nezralí, kteří nemají odpovědnost sami za sebe, se dostávají hraním mimo realitu. Přestože neexistuje modelová hráčská osobnost, lze v osobnostních charakteristikách hráčů konstatovat specifické charakterové rysy. Je to nezralost, nedostatek frustrační tolerance, proměnlivost postojů, nezdrženlivost, snaha odkládat řešení, lehkovážnost, nedostatek pevných vnitřních norem. Gambler si pamatuje většinou jen výhry.

Rozvodovost, osamělost, rodinné problémy, zanedbávání školy, práce a svých zájmů, dluhy, bytové problémy, které mohou skončit bezdomovectvím, násilí, krádeže a jiné druhy jak si opatřit peníze, kriminalita – toto vše je spojeno s patologickým hazardem. Spouštěcím mechanismem trestné činnosti gamblerů je finanční tíseň. V důsledku gamblerství rostou problémy i s alkoholem nebo drogami. Mezi nezanedbatelné náklady veřejných rozpočtů patří výdaje na potlačování průvodních negativních sociálních jevů, z nichž některé lze vyčíslit velmi těžko. Například sociální strádání rodin, rozvody, neplacení výživného, prostituce u dospívajících. Velká část sociálních dávek určených nejchudším příjmovým rodinám končí v hernách s automaty. Hraní není ani žádoucí, ani nevytváří žádnou hodnotu. Vláda by také nikdy neměla být ochotna akceptovat sociální důsledky provozování hazardních her. Ve většině států je v zákonech regulujících hazard dodržována zásada, že čím kratší je interval hraní, tím větší jsou omezení a dohled, aby nevznikla závislost. Jsou přísně oddělovány jednotlivé kategorie hazardu. U nás tyto principy nejsou díky zavádění nových technických her

²⁷ <http://www.idnes.cz>, 1.7.2008, Ministryně chce omezit výherní automaty

dodržovány. Také vyšší výhernost působí na hráče dojmem, že musí vyhrát a působí velmi návykově.

4.4 Prevence a možnosti řešení

Důležitější než řešit vzniklé problémy, je soustředit se na prevenci, zejména u dětí a mládeže. K této problematice byl vydán v roce 2007 Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních,²⁸ který je zaměřen mimo jiné i na patologické hráčství a další související jevy, jako jsou např. záškoláctví, kriminalita, ohrožování mravní výchovy mládeže. Zabývá se předcházením tohoto rizikového jevu zejména výchovou žáků ke zdravému životnímu stylu s cílem zabránit výskytu rizikového chování. Do školního vzdělávacího programu nebo do osnov je začleněna problematika prevence sociálně patologických jevů, aby se prevence stala přirozenou záležitostí. Nelze ale předpokládat, že škola zvládne vše. Zejména rané zkušenosti, které dítě získává v rodinném prostředí, jsou pro další vývoj dítěte určující a měly by zavazovat především orgány sociálně právní ochrany dětí. Škola rodičům pomáhá v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí a výchovou dítěte k dovednosti žít ve formální společenské instituci. Vedle rodiny, škol a školských zařízení je třeba sladěných a propojených opatření v oblasti sociálně právní ochrany dětí, zdravotnických zařízení, místní samosprávy, nestátních neziskových organizací, poradenských institucí ve školství, duchovních sdružení, policie, kulturních středisek, zájmových organizací, podnikatelských subjektů apod..

A co mohou a mají dělat sami rodiče? Věnovat dítěti potřebný čas, měli by předcházet tomu, aby se dítě nudilo, měli by mu umět naslouchat a umět porozumět jeho problémům. Měli by se zajímat o to, kde a s kým tráví dítě volný čas a najít mu smysluplné využití volného času. Není snad nic horšího, když rodiče s sebou berou do

²⁸ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Metodický pokyn č. j.: 20 006/2007-51, ze dne 16. října 2007

heren děti. I s tímto problémem se při výkonu státního dozoru setkávám. Místo, aby bylo dítě ve škole je s některým z rodičů v herně.

Prevence patologických jevů ve společnosti předpokládá řadu spolupracujících složek. Prevenci je nutno diferencovat do tří základních úrovní.

Primární prevence zahrnuje vytváření a zabezpečení optimálních podmínek pro fyzický, psychický a sociální vývoj jedince. Úkolem primární prevence je zabezpečovat optimální podmínky tělesného a duševního zdraví a předcházet vzniku nepřiměřených projevů a poruch. Zejména primární prevenci je možno považovat za celospolečenský úkol, na jehož plnění by měl participovat stát svou politikou sociální, školskou a zdravotnickou. Na vlastní realizaci by měli spolupracovat politici, pedagogové, psychologové, lékaři a další zainteresovaní lidé.

Sekundární prevence má zachytit poruchu fyzického, psychického a sociálního vývoje v počátečním stadiu, zajistit potřebná opatření pro ohroženého jedince a zabránit rozšíření poruchy mezi jedince jiné. Sekundární prevence je úkol zejména pro výchovné instituce, rodiče, psychologické, sociální a zdravotnické služby.

Terciální prevence má za úkol předcházet zhoršování stavu, recidivám, eliminovat důsledky sociálně patologických jevů. Zde by se měli angažovat již úzce specializovaní odborníci.

Dle mého názoru svoji úlohu v oblasti prevence mohou sehrát i média. Ta by neměla propagovat hazardní hry ve veřejných sdělovacích prostředcích, ale měla by pravdivě informovat, jaká rizika jsou s hazardní hrou spojená, jaké problémy hazardní hra přináší. Rovněž neméně důležitá je prevence ze strany jednotlivce. Ten může před těmito riziky varovat své přátele a známé. Česká televize odvysílala dne 7.6.2007 dokumentární pořad s názvem „Kdo nesází není Čech“.²⁹ V tomto pořadu vystupují dva hlavní aktéři. Jeden, který po počátečních prohrách na automatech začal se sázením,

²⁹<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani-stare/07.06.2007/207452801370023-21:55-1-fenomen-dnes-kdo-nesazi-neni-cech.html?streamtype=RL>

v současné době se chlubí, že sázením vydělává miliony. Druhý, který hraním na automatech skončil jako patologický gambler. Ten má v současné době jen spoustu dluhů, snaží se léčit a snaží se žít normální život. Svůj nešťastný příběh, jako prevenci, vypráví dětem a studentům ve školách. Myslím si, že shlédnutí tohoto pořadu patologické gamblery ještě více povzbudí, protože se samozřejmě budou vidět v tom prvním aktérovi a začnou věřit, že jim se taky něco podobného stane a stanou se z nich boháči. Jen doufám, že ten druhý a nezáviděníhodný příběh mladého muže, který přišel o vše, odradil některé z případných zájemců o snadné získání velkých peněz hraním na automatech. Na jedné straně se média snaží informovat veřejnost o hazardu, ale na druhé straně, jakoby si neuvědomovala dopad, který takto odvysílaný pořad bude na některé jednotlivce mít. Jsem přesvědčena, že většina lidí se ztotožní s bohatým a patologického gamblera odsoudí. Prevence je tedy možná z úrovně jednotlivce, rodiny, školy, z úrovně sdělovacích prostředků a celé společnosti.

Po prostudování literatury a tím prohloubení znalostí dané problematiky, rovněž na základě své dlouholeté pracovní zkušenosti v oblasti výherních hracích přístrojů, ať už jako povolující nebo i zároveň dozorující orgán, jsem dospěla k určitým závěrům, jak by bylo možné tuto neutěšenou situaci zlepšit nebo alespoň zmírnit. Vycházím rovněž z údajů a podkladů získaných svojí vlastní činností na území města Brna. Domnívám se, že hazard by měl být provozován pouze v určených zařízeních, aby se zmenšila a omezila dostupnost a současně i zpřísnila kontrola nad dodržováním zákazu vstupu a zákazu her osobám mladším 18 let. Provoz v hernách má velice nízkou úroveň kontroly. Zákaz hraní mladistvými je evidentně porušován. Při zjištění porušení je sice možné udělit pokutu, ale ta nic nevyřeší. Nemyslím si, že v případě prokázaného hraní mladistvých, by pomohlo odebrání povolení nebo dokonce k odebrání licence. Okamžitě si jednatelé založí novou firmu a pod jiným jménem provozují automaty dále. Možná by ke zmenšení hazardu přispělo, kdyby tyto zařízení byla koncentrována na nějakém vymezeném území. Domnívám se, že pokud tyto provozovny budou soustředěny na jednom místě, bude zde větší prostor pro snadnější a důslednější kontrolu ze strany dozorových orgánů. Rovněž by bylo dobré přistoupit k zákazu nepřetržitého provozu heren a provozování omezit na konkrétní dobu.

Určité zlepšení by nastalo i v případě, že při hraní nezletilých bude důsledně postupováno podle trestního zákona č. 140/1961 Sb., kde ustanovení § 217 pamatuje na

ochranu mládeže, na řádný tělesný, rozumový, mravní a citový vývoj nezletilých osob. V odstavci 2 je stanoveno: „Kdo umožní, byť i z nedbalosti, osobě mladší než osmnáct let hru na hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry, a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.“³⁰ Domnívám se, že svoji úlohu při snižování závislosti by sehrál i zákaz propagace a reklamy všech loterií a jiných podobných her.

K provozu hazardních her nemůže být přistupováno jako k běžné podnikatelské činnosti, která nemůže být omezována. Tato činnost musí být legislativou dostatečně upravena. Ale čím delší doba přípravy nových zákonů bude, tím hůře se nová legislativa bude přijímat. Vyspělé, ale i další země vědí, proč hazard regulují a kontrolují. Naši zákonodárci by měli najít odvahu k přísnějším legislativním úpravám. K částečnému zlepšení situace by rovněž pomohla lepší vzájemná komunikace mezi ministerstvem, obcemi a městy. Místní lidé nejlépe vědí, co jejich městu nebo obci prospívá a co jim naopak škodí. Proto by obce měly být ze zákona účastníkem řízení o vydání povolení k provozování loterie nebo jiné podobné hry, které budou provozovány na jejím území. Dalším opatřením je zvýšit pokuty za správní delikty a za porušení zákona o loteriích.

V ČR jsou ve srovnání s evropským průměrem nadstandardně vysoké počty provozovatelů v oblasti výherních hracích přístrojů a kasin. Splnit podmínky, které určuje zákon o loteriích je velice snadné. Vinkulace 2 miliony korun v dnešní době je velice nízká částka a v nadsázce řečeno provozovat automaty může dnes každý hospodský. Podstatným zvýšením vinkulace by se počet provozovatelů zredukoval. Hazard nelze úplně zakázat, zákazem se nic nevyřeší. Situace by se zhoršila, neboť by se tato činnost odsunula do ilegality, ale je možné ho regulovat a snad žádný rozumně uvažující člověk by proti regulaci neprotestoval. Zákon by ale v žádném případě neměl proti sobě stavět stát a obce.

³⁰ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

5. EMPIRICKÝ PRŮZKUM

5.1 Cíl a dotazníkové otázky

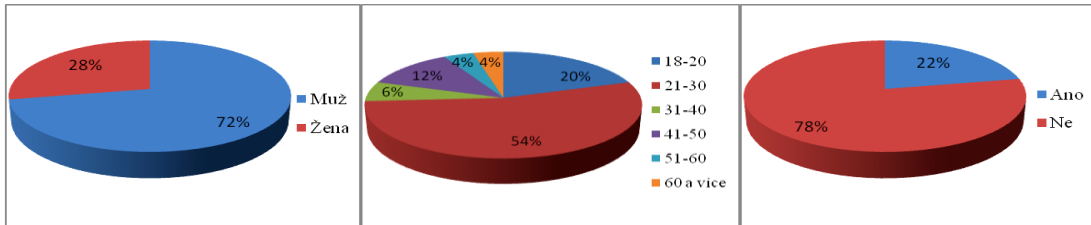
Pro svůj empirický průzkum jsem zvolila metodu dotazníku, protože dotazník považuji za nejvhodnější formu k získání informací, které jsem chtěla získat. Dotazník jsem zvolila také proto, že je méně časově náročný a umožnil mi zkoumat velký počet osob současně. Chtěla jsem v krátké době získat velké množství výpovědí. Zaměřila jsem se na vytvoření dotazníku s cílem zjistit věkové rozvrstvení gamblerů, jejich sociální úroveň a jejich stupeň závislosti. Rozhodla jsem se vytvořit anonymní dotazník s uzavřenými otázkami. Uzavřené otázky jsem zvolila pro jednoduchost při vyplňování a snadnější zpracování odpovědí s ohledem k většímu počtu oslovených respondentů. Při sestavování otázek jsem se snažila o srozumitelnost, stručnost a jednoznačnost kladených otázek a jednoduchost vyplňování.

5.2 Průběh dotazníkového šetření

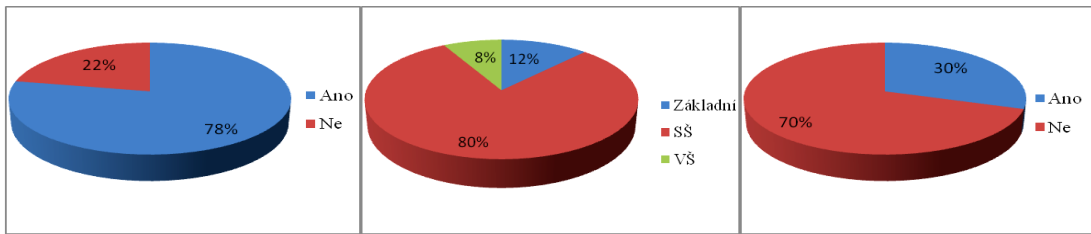
V 5 různých hernách v Brně jsem rozdala 100 dotazníků. Vzhledem k tomu, že jsem dopředu očekávala nechuť ze strany hráčů dotazník vyplňovat, požádala jsem obsluhu v hernách o případnou pomoc při vyplňování. Vyplňování dotazníku probíhalo v měsíci prosinci 2008. Z celkového počtu 100 dotazníků se mi vyplněných dotazníků vrátilo jen 50. Tento malý vzorek není reprezentativní a nemůže tedy stoprocentně zobrazovat skutečnost, ale i tento malý počet mi potvrdil určité údaje, které jsem si dala za cíl zjistit.

5.3. Vyhodnocení dat

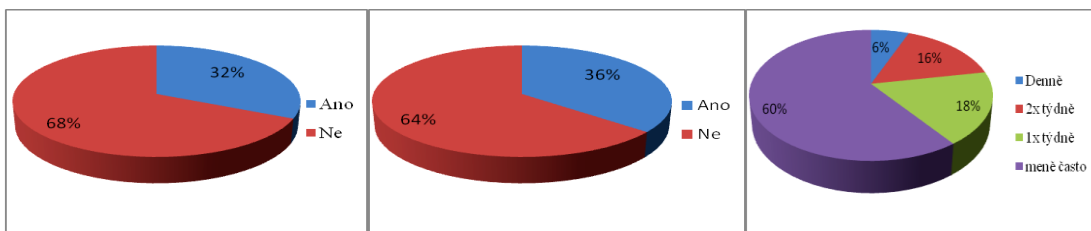
1. Jste muž nebo žena?
2. Kolik je Vám let?
3. Jste student?

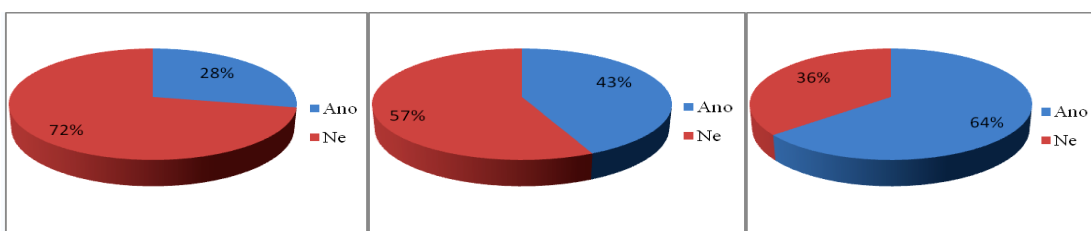
4. Chodíte do zaměstnání?
5. Jaké máte vzdělání?
6. Když jste hrál na výherních automatech poprvé, bylo Vám méně jak 18 let?

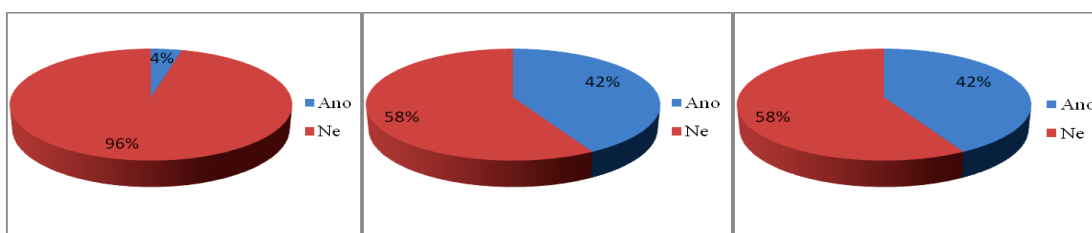
7. Hrajete pravidelně?
8. Hrajete častěji jak 1x týdně?
9. Jak často hrajete?

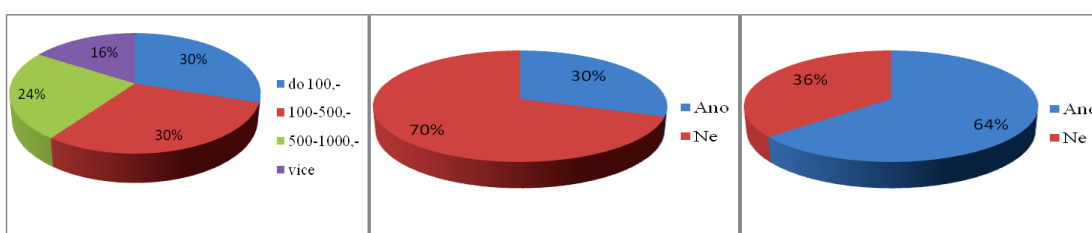
10. Vráťte se druhý den, abyste nazpět vyhrál peníze, které jste prohrál?
11. Máte svoji oblíbenou hernu?
12. Kdyby nebyla v blízkosti Vašeho bydliště herna, byl byste ochotný kvůli hraní cestovat do vzdálenějších míst?

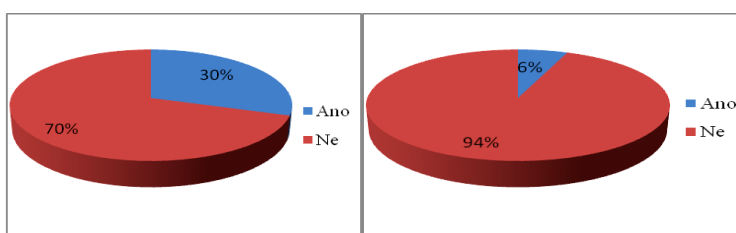
13. Zanedbal jste někdy kvůli hraní školu nebo práci?
 14. Hrál jste někdy déle, než jste měl v úmyslu?
 15. Prohrál jste někdy více, než jste chtěl?

16. S jakým množstvím peněz jste hrál v jednom dni?
 17. Půjčil jste si někdy na hraní peníze?
 18. Daří se Vám všechny vypůjčené peníze vrátit?

19. Prodal jste někdy něco, abyste mohl znovu hrát?
 20. Máte kvůli hraní problémy s rodinou?

Dotazník vyplnilo celkem 50 hráčů, z toho 36 mužů a 14 žen. Počet žen-hráček mě překvapil. Tak vysoké procento zastoupení jsem nepředpokládala a nečekala. Z počtu žen lze vyvodit, že hráčství není jen doménou mužů, ale roste i zájem o hraní z řad žen. Z věkového zastoupení usuzuji, že hráčů (54%) ve věkové kategorii 21 až 30 let je nejvíce z toho důvodu, že v tomto věku lidé přestávají být podporováni rodiči, chtějí být samostatní, ekonomicky nezávislí a samozřejmě chtějí získat vše a materiálně se zabezpečit v co nejkratší době. V tomto věku ale také zakládají rodiny a mají malé děti. Jejich hazardní hraní a následný nedostatek finančních prostředků má negativní dopad na celou rodinu. Údaje o tom, jestli studují nebo pracují, korespondují s předcházející otázkou. 80% se přihlásilo ke středoškolskému vzdělání. Vzhledem k tomu, že mi v dotazníku chyběla otázka na vzdělání střední bez maturity, domnívám

se, že ke středoškolskému vzdělání se přihlásili i ti, kteří mají toto vzdělání. Na otázku, jestli hráli poprvé na automatech, když jim bylo méně jak 18 let, odpovědělo 30 % kladně. Z této odpovědi je zcela zřejmé a potvrdilo to i moji domněnku, že zákon o loteriích a v něm uvedený zákaz vstupu mladistvým do herny a zákaz hry mladistvými, je velice často porušován. Z otázky č. 10 vyplynulo, že 28 % hráčů se vrací hned druhý den do herny, aby vyhráli zpět peníze, které prohráli. Tento údaj ukazuje na vznikající závislost.

Dále jsem dotazníkem zjistila, že hráči nejsou fixováni na jednu „oblíbenou“ hernu, ale 64 % z nich by klidně kvůli hraní jezdilo i do vzdálenějších míst. Z těchto údajů se domnívám, že zrušení herny by situaci nezlepšilo, hráči by si našli jiné, ve vzdálenějších místech. Kdyby ale nebyla herna na každém rohu, jak je to v současné době, byl by tím alespoň znesnadněn přístup dětem. Trochu pozitivní je odpověď, že 96 % všech hráčů odpověděli, že nezanedbali kvůli hraní školu nebo práci.

Méně pozitivní je, že 42 % se přiznalo k tomu, že hrají déle, než mají v úmyslu a prohráli více, než chtěli. Tímto zjištěním se mi potvrdila hypotéza o tom, že když si gambler sedne k automatu, tak ztrácí pojem o čase a o sumě peněz, kterou prohrál. Prohrané částky jsou dosti vysoké. 30 % hraje se sumou do 100,- Kč, 30 % do 500,- Kč, 24 % do 1000,- Kč a 16 % hraje s více penězi. S rostoucí sumou peněz, se kterou hráči hrají, se snižuje počet hráčů. V odpovědích na otázky, zda si někdy půjčili peníze a zda se jim daří půjčené peníze vrátit, jsem našla rozpory v odpovědích. Zatímco si peníze půjčuje pouze 30 % hráčů, 64 % hráčů se daří půjčené peníze vrátit. Zřejmě neměli chuť se přiznávat k tomu, že si na hraní peníze půjčují.

Alarmující je i dosti vysoký počet těch hráčů, kteří pro své hraní prodávají věci. Z dotazníků bohužel není zřejmá odpověď na otázku, která se zde nabízí a to, zda-li prodávají osobní věci, rodinné či věci pocházející z krádeže. Trochu potěšující je odpověď, pokud je tato odpověď pravdivá, na poslední otázku, kde 94 % respondentů odpovědělo, že nemá kvůli hraní problémy doma s rodinou.

Celkově lze říct, že odpovědi, i v tak malém počtu, mě utvrdily v mých závěrech a soudech, že gamblersství opravdu představuje vážný problém celé společnosti.

Závěr

První kapitola bakalářské práce obsahuje stručnou zmínku o historii hazardních her. V jednotlivých oddílech jsem podrobněji rozebrala současnost. Odpověděla jsem na otázku, co je to gambling a další pojmy spojené s gamblingem. Popsala jsem nejvíce známé druhy hazardních her a ty, které jsou v současné době v naší společnosti nejvíce rozšířené, a to výherní hrací přístroje a videoloterijní terminály.

V druhé kapitole své bakalářské práce jsem se nejdříve zabývala platnou legislativou, která v této oblasti v České republice je a potřebou přijmout nová legislativní opatření, která by zpřísnila pravidla. Dále jsem se zamýšlela nad postojem státu a obcí k otázce gamblersství.

Ve třetí kapitole jsem se krátce zmínila o hazardním průmyslu v jiných zemích. Zjistila jsem, že v řadě zemí je herní průmysl kontrolován již dnes.

Čtvrtou kapitolu jsem věnovala osobnosti gamblera. Zabývala jsem se vznikem závislosti a hledala jsem důvody, které lidi přivádí do heren a důvody, které přispívají ke vzniku patologické závislosti. V závěru jsem se pokusila nastínit řešení, jakými prostředky a jakým způsobem by bylo možné tuto neutěšenou situaci zlepšit.

Prostudovala jsem zákony a dostupnou literaturu. V odborných časopisech jsem vyhledala články, vztahující se k mému tématu, rovněž tak jsem čerpala informace z tisku a jiných médiích. Také jsem se opírala o vlastní zkušenosti, které vyplývají z praxe v mém zaměstnání.

Na otázku proč lidé chodí do heren a kasin, jsem myslím našla odpověď. Hlavní a prvotní je snaha po rychlém zbohatnutí. Získat si bohatstvím prestiž, protože v naší konzumní společnosti se skoro všechno měří penězi. Jsou to i důvody sociální. Někteří si chtějí ukrátit svůj čas, se kterým si neví rady, nebo z touhy po společnosti, z nudy, chtějí se hraním odreagovat. Utíkají sem před problémy, před samotou, ze zvědavosti, někteří v důsledku nevyřešených problematických mezilidských vztahů. Stoupající počet rizikových a patologických hráčů vidím také v široké nabídce a vysoké dostupnosti hazardních her.

Na základě svých zjištění jsem dospěla k závěru, že současný stav je výhodný pro provozovatele, pro stát a částečně i pro obce. Obcím je svěřeno právo zákonem regulovat provoz výherních hracích přístrojů, avšak striktním výkladem z ministerstva financí jim není umožněno regulovat na svém území provoz jiných loterií. Hlavním důvodem, který vede k neustálému nárůstu heren a jiných provozoven s výherními hracími přístroji a videoloterijními terminály je to, že se hazard stal velice výnosným byznysem. A zdá se, že provozovatelům a státu tento stav vyhovuje. Nikdo se ještě nezabýval vyčíslením nápravy vzniklých škod vyplývajících z gamblersství. A nebudeme-li počítat jen hmotné ztráty, pak jsou tu i nevyčíslitelné škody v oblasti morální a citové, způsobené nejbližšímu okolí, především rodině.

Problematika gamblersství u nás je velmi vážná. Moje práce si nekladla za cíl provést vědeckou analýzu, ale orientovat se v problematice tak, abych mohla objektivně a kriticky formulovat své názory. Mohu konstatovat, že ve srovnání s jinými zeměmi Česká republika hazardní hry nepotlačuje. Snaha o regulaci v této oblasti prostřednictvím úpravy legislativy je zdoluhavá. Proč se nepoučíme z chyb a také z přijatých opatření, tak jak je tomu jinde, kde se s problematikou gamblersství dosti úspěšně vypořádávají? Statistiky, které jsem ve své práci zmínila, jsou dostatečně alarmující.

Resume

Jak se dovídáme z historie, gamblersství je velice starý jev a již v dobách minulých mělo zastoupení mezi všemi sociálními skupinami. Mnoho dnešních her si vzalo inspiraci právě z historie. Gamblersství a gambleři jsou celosvětovým problémem. V některých zemích se ale daří hazardní hry udržet pod kontrolou státu lépe než u nás. V České republice se gamblersství legálně objevilo po roce 1989 a začalo se velice rychle šířit, rozvíjet a získávat si své příznivce. Tento trend je trvalý. V roce 2007 se prosázelo přes 108 miliard Kč. Za rok 2008 ještě nejsou zveřejněné statistiky, ale s určitostí lze říct, že prosázená suma bude ještě vyšší. Výherní hrací přístroje, které jsou nejrozšířenější a u hráčů nejoblíbenější zaujímají 53% podíl. Na jeden výherní hrací přístroj, kterých je u nás provozováno cca 60 000 kusů, připadá 170

obyvatel. Uváděné statistiky by měly být alarmující, ale jak je vidno, nikomu z těch, kteří mohou tuto situaci ovlivnit, tak ani moc nevadí.

Gamblerství, česky hráčství, lze označit za velice závažný společenský problém, neboť má negativní dopady na život nejen na samotného hráče, ale dotkne se mnoha lidí v jeho okolí. Od roku 1994 se oficiálně používá diagnóza patologického hráčství (F63.0). Závislost na hracích výherních přístrojích a jiných podobných zařízeních patří mezi tzv. návykové a impulsivní poruchy. Odhaduje se, že tímto onemocněním trpí cca 100 tisíc závislých hráčů a problémy s hraním má až 300 tisíc lidí.

Nejčastějšími a nejzávažnějšími sociálními důsledky hráčství jsou rozvodovost, osamělost, rodinné problémy, zanedbávání školy, práce a svých zájmů, dluhy, bytové problémy, které mohou skončit bezdomovectvím, násilím, krádežemi. Vzhledem k nedostatečné legislativě a nedostatečné kontrole ze strany dozorujících orgánů musí nastoupit dostatečná prevence. Nabídka hazardních her je obrovská a lidé by měli vědět, jak těmto lákadlům odolat.

Doufám, že se podaří v blízké době přijmout nová legislativa s přísnějšími pravidly pro hazardní hry. Situace se snad začne zlepšovat a nebude přibývat nemocných a nešťastných lidí. Protočené peníze se snadno spočítají, ale nelze spočítat a vyčíslit způsobené nemateriální škody a osobní neštěstí těch, kteří hazardu propadli.

Anotace

Práce se zabývá problémem hráčství, závislosti a patologického hráčství v České republice. Velký rozmach hazardního průmyslu je důsledkem benevolentní a nedostatečné legislativy. Dále práce popisuje současný stav v oblasti hazardního průmyslu. Zaměřuje se na jedince – gamblera. Zabývá se vznikem patologického hráčství, jeho důsledky i prevencí. Naznačuje možné řešení.

Klíčová slova

Gambling, gambler, patologické hráčství, druhy hazardních her, výherní hrací přístroj, interaktivní videoterminál, hazard jako byznys, legislativa, závislost, stádia závislosti, diagnostická kritéria nemoci, důsledky závislosti, sociální aspekty, rizikové skupiny obyvatelstva, prevence.

Annotation

The thesis deals with gambling, addiction, and pathological gambling in the Czech Republic. The current situation in the field of gambling is described with focus on an individual - a gambler. Moreover, the emergence of pathological gambling, its consequences, and prevention are discussed. It has been found that the large expansion of gambling is the result of benevolent and inadequate legislation. Subsequently, possible solutions are suggested.

Keywords

Gambling, gambler, pathological gambling, types of gambling, slot machines, electronic gaming, gambling as business, legislation, addiction, addiction stages, diagnostic criteria, consequences of addiction, social aspects, risk population, prevention.

Seznam literatury

1. Zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách
2. Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
3. Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích
4. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
5. CHVÍLA, L. Patologické hráčství-závislost na virtuální droze, *Závislost a my*, Únor 2001, s. 20-23
6. MÜHLPACHR, P. Kapitoly ze sociální patologie, IMS Brno, 2003, s. 24
7. NEŠPOR, K. Už jsem prohrál dost, Praha: Sportpropag, 2006, 130s
8. NEŠPOR, K. Hazardní hra jako nemoc, Ostrava, 1994
9. NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost, Praha: Portál, 2003, 151s
10. NEŠPOR, K. Návykové chování a závislost, Praha: Portál, 2007, ISBN 978-80-7367-267-6.
11. NEŠPOR, K. Jak poznat a překonat problém s hazardní hrou, Praha: Sportpropag, 1999, s.104
12. NEŠPOR, K. Některá rizika hazardních her, možnosti prevence, SZÚ, Centrum zdravé a životních podmínek, Zpravodaj Drogového informačního centra, č. 54, září 2007, s. 3
13. NOVOTNÝ, J. Studie hazardních her v České republice a navrhované změny, Senát parlamentu ČR, květen 2008
14. POTENZA, M.N. a kol. Patologické hráčství, *Jama*, 2001, roč. 9, č. 10, 774 s.
15. SCHMEICHEL, F. Jako vzduch k dýchání, Praha: MOTTO, 1995
16. ŠERÝ, O. Patologické hráčství, *Psychiatrie pro praxi*, Konice, Solen. 2001, roč. 2, č. 4, s.161, ISSN 1213-0508
17. ZAHRADNÍK, P. Patologické hráčství-psychodynamické aspekty v etiologii a ambulantní terapii, *Psychiatrie pro praxi*, 2/2005, s.87
18. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, MP č. j.: 20 006/2007-51, 2007
19. <http://www.mfcr.cz>
20. <http://www.hernizakon.cz>
21. <http://www.vlada.cz>
22. <http://www.senat.cz>
23. <http://www.stophazardu.cz>
24. <http://www.hazardni-hry.eu>

25. <http://www.novinky.cz/clanek/138241>
26. <http://www.ct24.cz>
27. <http://www.hazardni-hry.eu>
28. <http://www.zdravcentra.cz>
29. <http://www.en.wikipedia.org/wiki/Gambling>
30. <http://www.ceskatelevize.cz/vysilani-stare/07.06.2007/207452801370023-21:55-1-fenomen-dnes-kdo-nesazi-neni-cech.html?streamtype=RL>
31. <http://ekonomika.ihned.cz/c1-31775110-kalousek-povolil-internetove-sazeni>
32. <http://www.lupa.cz/tiskove-zpravy/cesi-sazi-na-siti-prvni-tyden/>
33. <http://www.cs-magazin.com>
34. <http://www.smocr.cz/tisk/tiskove-zpravy>
35. [http://ekonomika iHNed](http://ekonomika.iHNed), 31.5.2007, článek EY, Hernímu průmyslu se daří na celém světě
36. <http://www.novinky.cz/clanek/138241-kvuli-patologicckemu-hracstvi-se-v-cr-leci-az-1000-lidi-rocne.html>
37. <http://www.zpravy.idnes.cz/mam-dluhy-ztratil-jsem-rodinu-jsem-gambler>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Dotazník

2 vyplněné dotazníky

DOTAZNÍK - správné odpovědi zaškrtněte nebo zakroužkujte						
	muž	žena	31-40	41-50	51-60	60 a více
1. Jste muž nebo žena?	18-20	21-30	31-40	41-50	51-60	60 a více
2. Kolik je Vám let?	ano	ne				
3. Jste student?	ano	ne				
4. Chodíte do zaměstnání?	základní	SŠ	VŠ			
5. Jaké máte vzdělání?	ano	ne				
6. Když jste hrál(a) na výherních automatech poprvé, bylo Vám méně než 18let?	ano	ne				
7. Hrajete pravidelně?	ano	ne				
8. Hrajete častěji jak 1x týdně?	ano	ne				
9. Jak často hrajete?	denně	2x týdně	1x týdně	méně často		
10. Vráťte se hned druhý den, abyste nazpět vyhrál(a) peníze, které jste prohrál(a)?	ano	ne				
11. Máte svoji oblíbenou hernu?	ano	ne				
12. Kdyby nebyla v blízkosti vašeho bydliště herna, byl(a) byste ochotný(á) kvůli hraní cestovat do vzdálenějších míst ?	ano	ne				
13. Zanedbal(a) jste někdy kvůli hraní školu nebo práci?	ano	ne				
14. Hrál(a) jste někdy déle , než jste měl(a) v úmyslu?	ano	ne				
15. Prohrál(a) jste někdy více, než jste chtěl?	ano	ne				
16. S jakým množstvím peněz jste hrál(a) v jednom dni?	do 100,-	100-500,-	500-1000,-	více		
17. Půjčil(a) jste si někdy na hraní peníze?	ano	ne				
18. Daří se Vám všechny vypůjčené peníze vrátit?	ano	ne				
19. Prodal(a) jste někdy něco, abyste mohl znovu hrát?	ano	ne				
20. Máte kvůli hraní problémy s rodinou?	ano	ne				

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku

DOTAZNÍK - správné odpovědi zaškrtněte nebo zakroužkujte

	muž	žena				
1. Jste muž nebo žena?	☒	☐				
2. Kolik je Vám let?	18-20	21-30	31-40	41-50	51-60	60 a více
3. Jste student?	ano	☒				
4. Chodíte do zaměstnání?	☒	ne				
5. Jaké máte vzdělání?	základní	SŠ	VŠ			
6. Když jste hrál(a) na výherních automatech poprvé, bylo Vám méně než 18let?	☒	ne				
7. Hrajete pravidelně?	ano	☒				
8. Hrajete častěji jak 1x týdně?	ano	☒				
9. Jak často hrajete?	denně	2x týdně	1x týdně	méně často		
10. Vráťte se hned druhý den, abyste nazpět vyhrál(a) peníze, které jste prohrál(a)?	ano	☒				
11. Máte svoji oblíbenou hernu?	☒	ne				
12. Kdyby nebyla v blízkosti vašeho bydliště herna, byl(a) byste ochotný(á) kvůli hrani cestovat do vzdálenějších míst?	ano	☒				
13. Zanedbal(a) jste někdy kvůli hrani školu nebo práci?	ano	☒				
14. Hrál(a) jste někdy déle, než jste měl(a) v úmyslu?	ano	☒				
15. Prohrál(a) jste někdy více, než jste chtěl?	ano	☒				
16. S jakým množstvím peněz jste hrál(a) v jednom dni?	do 100,-	100-500,-	500-1000,-	více		
17. Půjčil(a) jste si někdy na hrani peníze?	ano	☒				
18. Daří se Vám všechny vypůjčené peníze vrátit?	☒	ne				
19. Prodal(a) jste někdy něco, abyste mohl znovu hrát?	ano	☒				
20. Máte kvůli hrani problémy s rodinou?	ano	☒				

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku

DOTAZNÍK - správné odpovědi zaškrtněte nebo zakroužkujte

1.	Jste muž nebo žena?	muž	☒ žena				
2.	Kolik je Vám let?	18-20	21-30	31-40	41-50	51-60	60 a více
3.	Jste student?	ano	☒ ne				
4.	Chodíte do zaměstnání?	ano	☒ ne				
5.	Jaké máte vzdělání?	základní	SŠ	VŠ			
6.	Když jste hrál(a) na výherních automatech poprvé, bylo Vám méně než 18let?	ano	☒ ne				
7.	Hrajete pravidelně?	☒ ano	ne				
8.	Hrajete častěji jak 1x týdně?	☒ ano	ne				
9.	Jak často hrajete?	denně	☒ 2x týdně	1x týdně	méně často		
10.	Vrátíte se hned druhý den, abyste nazpět vyhrál(a) peníze, které jste prohrál(a)?	ano	☒ ne				
11.	Máte svoji oblíbenou hru?	☒ ano	ne				
12.	Kdyby nebyla v blízkosti vašeho bydliště herna, byl(a) byste ochotný(a) kvůli hraní cestovat do vzdálenějších míst?	☒ ano	ne				
13.	Zanedbal(a) jste někdy kvůli hraní školu nebo práci?	ano	☒ ne				
14.	Hrál(a) jste někdy déle, než jste měl(a) v úmyslu?	☒ ano	ne				
15.	Prohrál(a) jste někdy více, než jste chtěl?	☒ ano	ne				
16.	S jakým množstvím peněz jste hrál(a) v jednom dni?	do 100,-	100-500,-	500-1000,-	☒ více		
17.	Půjčil(a) jste si někdy na hraní peníze?	☒ ano	ne				
18.	Daří se Vám všechny vypůjčené peníze vrátit?	☒ ano	ne				
19.	Prodal(a) jste někdy něco, abyste mohli znovu hrát?	☒ ano	ne				
20.	Máte kvůli hraní problémy s rodinou?	ano	☒ ne				

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku